

Збірник наукових матеріалів
XLIII Міжнародної науково-практичної
інтернет - конференції
el-conf.com.ua

«СУЧАСНІ ВИКЛИКИ ТА ПРОБЛЕМИ НАУКИ»

20 квітня 2020 року

Частина 4

м. Луцьк

Сучасні виклики та проблеми науки, XLIII Міжнародна науково-практична інтернет-конференція. – м. Луцьк, 20 квітня 2020 року. – Ч. 4, с. 88.

Збірник тез доповідей укладено за матеріалами доповідей XLIII Міжнародної науково-практичної інтернет - конференції «Сучасні виклики та проблеми науки», 20 квітня 2020 року, які оприлюднені на інтернет-сторінці el-conf.com.ua

Адреса оргкомітету:
21018, Україна, м. Вінниця, а/с 5088
e-mail: el-conf@ukr.net

Оргкомітет інтернет-конференції не завжди поділяє думку учасників. У збірнику максимально точно збережена орфографія і пунктуація, які були запропоновані учасниками. Повну відповідальність за достовірну інформацію несуть учасники, наукові керівники.

Всі права захищені. При будь-якому використанні матеріалів конференції посилання на джерела є обов'язковим.

ЗМІСТ

Економічні науки

<i>Antoniv L.R.</i> THE IMPACT OF INTERNATIONAL TOURISM ON THE ECONOMY OF UKRAINE.....	5
<i>Asieieva A.S.</i> CONCEPT OF THE DIGITAL ECONOMY	7
<i>Asieieva A.S.</i> CREATIVE ECONOMY: TENDENCIES AND PROBLEMS IN CURRENT MINDS	11
<i>Візнюк А.Я., науковий керівник Саєнко О.Р.</i> ПЛАТНИКИ ЄДИНОГО ПОДАТКУ НА ЗАГАЛЬНІЙ СИСТЕМІ ОПОДАТКУВАННЯ: ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ТА ОСОБЛИВОСТІ	14
<i>Галушка В.Ю.</i> ІДЕНТИФІКАЦІЯ РИЗИКІВ ІНВЕСТИЦІЙНИХ ПРОЄКТІВ..	17
<i>Dekhtyar N.</i> THE CONCEPT OF CIRCULAR GLOBAL ECONOMY IN THE CONTEXT OF RESOURCES REDISTRIBUTION	22
<i>Кулик Ю.М., Шудуря Д.С.</i> ПРОБЛЕМИ ОБЛІКУ ВИРОБНИЧИХ ЗАПАСІВ НА СІБСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМТВАХ	27
<i>Підворна С.М., науковий керівник Барановська С. П.</i> ШЛЯХИ УДОСКОНАЛЕННЯ ЕКСПОРТНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ТА ЙОГО ВПЛИВ НА КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНІСТЬ ПІДПРИЄМСТВ УКРАЇНИ	31
<i>Семенченко Н.В., Ярошенко В.О.</i> ХЕДЖУВАННЯ ВАЛЮТНИХ РИЗИКІВ ЯК ІНСТРУМЕНТ ФІНАНСОВГО МЕНЕДЖМЕНТУ	35
<i>Степанчук С.Л.</i> ЖІНОЧЕ ПІДПРИЄМНИЦТВО, ЯК СТИМУЛ ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ – WOMENOMICS	38

Історичні науки

<i>Семенчук В.М.</i> СЕМАНТИКА КОЛЬОРІВ НА ВИШИТОМУ РУШНИКУ ..	43
--	----

Політичні науки

<i>Абдула Ю.В.</i> МІЖНАРОДНО-ПРАВОВИЙ ЗАХИСТ ЦИВІЛЬНОГО НАСЕЛЕННЯ В ПЕРІОД ВОЄННИХ КОНФЛІКТІВ.....	44
---	----

Соціологічні науки

<i>Дмитрієва М., Зайцева Я.</i> МОДЕЛЬ СЕКСУАЛЬНОГО ЗБУДЖЕННЯ	47
<i>Дмитрієва М., Зайцева Я.</i> ТРАДИЦІЇ НАРОДІВ, СПРЯМОВАНІ ПРОТИ ЖІНОЧОЇ СЕКСУАЛЬНОСТІ ТА СВОБОДИ.....	52

Філологічні науки

<i>Белякова А.О.</i> ЕТИМОЛОГІЯ НІМЕЦЬКИХ ГЕОРТОНІМІВ <i>VALENTIN-STAG, MARTINSTAG</i> ТА <i>SILVESTER</i>	56
<i>Данилюк М.П.</i> СТИЛІСТИЧНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ «THE TOM SNYDER TOMORROW SHOW»	60
<i>Мігашко Д. В.</i> SCENARIO OF BREXIT IN THE COGNITIVE PERCEPTION OF THE BRITISH PEOPLE.....	66
<i>Ніколайчук А.С.</i> ПИТАННЯ ПАРАТАКСИСУ Й ГПОТАКСИСУ СКЛАДНОГО РЕЧЕННЯ В СТУДІЯХ В. О. БОГОРОДИЦЬКОГО.....	68
<i>Сайко М.А.</i> ПЕРЕКЛАДАЦЬКІ ПОМИЛКИ В УКРАЇНСЬКІЙ МЕДИЧНІЙ ТЕРМІНОСИСТЕМІ	71
<i>Сілевич Л.І., Мельничук О.М.</i> МЕТОДОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ВИКЛАДАННЯ «УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ (ЗА ПРОФЕСІЙНИМ СПРЯМУВАННЯМ) ДЛЯ СПЕЦІАЛЬНОСТІ «СТОМАТОЛОГІЯ»	74
<i>Халявка Л. В.</i> ВИКОРИСТАННЯ МЕТАФОРИ В АНГЛОМОВНОМУ ПОЛІТИЧНОМУ ДИСКУРСІ: МАНІПУЛЯТИВНИЙ АСПЕКТ	76

Філософські науки

<i>Карачевцева Л.М.</i> РОЛЬ ДОЦІЛЬНОСТІ У ВЧЕННІ І. КАНТА ПРО ОРГАНІЧНУ ПРИРОДУ	80
--	----

THE IMPACT OF INTERNATIONAL TOURISM ON THE ECONOMY OF UKRAINE

Antoniv L.R.,

student of Accounting and Economics Faculty

Lviv Institute of Economics and Tourism

Lviv, Ukraine

In Ukraine, tourism is recognized as one of the priority areas of national culture and economy. During the formation of market relations in Ukraine tourism as one of the most promising and dynamic sectors of the world economy has received all the conditions for intensive development [1].

The strategic goal of tourism development in Ukraine is to create a product that is competitive on the world market, able to satisfy the tourism needs of the population of the country as much as possible, to ensure on this basis complex development of territories and their socio-economic interests while maintaining ecological balance and historical and cultural heritage.

Analyzing the development of international tourism in recent years, it should be noted that tourism has become a promising field of international business with many areas of its development, the resort industry, special financial instruments, communication system, has become an integral part of strategic, economic and social concepts of development of the countries of the world, contributes to the development many related sectors of the economy, helps to create jobs and thus, solves the problem of employment of working-age population [2].

According to our research, a SWOT-analysis of the development of international tourism in Ukraine is highly relevant to this field (Table 1).

Therefore, it is necessary to develop a set of guidelines that will be aimed at the development of tourism business and entry of Ukraine into the international market of tourist services, it will directly include such elements as the creation of trust funds, the provision of subsidies, the implementation of programs for tourism development, etc.

**SWOT-analysis of the state and development of international tourism in
Ukraine**

Strengths	Weaknesses
<ul style="list-style-type: none"> - favourable geopolitical position of Ukraine; - opportunities for development of all types of tourism are provided; - availability of various natural and historical and cultural tourist resources; - provision of branched transport infrastructure; - significant development of recreation culture of Ukrainians; - gradual government spending growth on tourism development; - tourist openness; - low risk of dangerous diseases. 	<ul style="list-style-type: none"> - slow growth rates of investments in tourism infrastructure development; - lack of budget financing for tourism and resort industries in Ukraine that are important for their development; - depending efficiency of branch functioning on economic and political situations; - competitive disadvantage; - small efforts of the government on sustainable tourism development; - imperfect road infrastructure.
Opportunities	Threats
<ul style="list-style-type: none"> - economic growth and social progress; - development of services; - providing new jobs; - development of international relations; - development of hotel and restaurant business; - investing in the expansion of the tourism business; - improving marketing and information systems in tourism. 	<ul style="list-style-type: none"> - adverse political and economic situation; - reducing offers for the middle-income population.

From the first days of independence, Ukraine has steadfastly grown in creating its own tourism industry, declaring tourism a priority area for economic development.

The main problem of tourism development is the weak financing from the state and the lack of necessary investments for tourism development - both domestic (due to prolonged economic crisis) and foreign (due to unfavorable investment climate).

The tourist industry, though slow in steps, is increasing its performance, but still does not stop there. Systemic support and stimulation of Ukrainian tourism industry's development can provide a stable basis for the formation of a highly competitive world market of tourist services. Exactly on what way the development of the tourist services industry will go up today it depends on its future in particular and the future of the economy, and therefore the life of Ukraine as a whole.

References:

1. Panchuk A.P. Tourism Industry of Ukraine [Electronic resource] / Panchuk A. P, Panchuk I. V. - Access mode: http://nbuv.gov.ua/UJRN/inuv_2017_5_18.
2. Kozak Yu.H., Lukianenko D.H., Makohon Yu.V., others. International Economics: Textbook. - K.: ArtEk, 2013. - 145 p.

CONCEPT OF THE DIGITAL ECONOMY

Asieieva A.S.

*student of the Faculty of Economics
Oles Honchar Dnipro National University
Dnipro, Ukraine*

The digital economy is based on information and communication technologies and digital technologies, the rapid development and spread of which today have a positive impact on the traditional economy. As a result, it is transformed from a resource consuming economy to a resource-creating economy.

The introduction of the digital economy causes revolutionary change in virtually every sphere of life: the creation of new models of business, trade, logistics,

production; changing the format of education, health care, public administration, communication between people; this new concept must set a new paradigm for the development of the state, economy and society as a whole.

The term "digital economy" was introduced in 1995 by Don Tapscott [1, p. 342]. It is an economy based on digital computer technology, sometimes called the Internet economy, the new economy or the web economy.

Lozova T. I., Oliinyk H. Y. and Oliinyk O. A. [2, p. 4-9] state that the digital economy is the provision of services, production, sale and supply of products through computer networks and on the basis of contracts throughout the technological cycle, accounting, reporting and finance.

Kolyadenko S.V. believes that digital economy is an activity in which the key factors of production are the data presented in digital form, and their processing and use in large volumes allows to increase efficiency, quality and productivity in different types of production, technologies, equipment, during storage, sale, delivery and consumption of goods and services [3, p. 105-110].

Puzentillo P.R. states that the term "digital economy" should be understood as the result of the transformational effects of new general-purpose information and communication technologies that affect all sectors of the economy and social activity. The interest in the digital economy is driven by the fact that information technology is gaining importance in the economic development of all countries of the world without exception. The digital economy involves the widespread use of Big Data, the Industrial Internet of Things and the Internet of Things (IIoT / IoT), cloud computing, quantum technologies, NBIC convergence (convergence of nano-, bio-, info- and cognitive technologies), additive production, robotics and other so-called cross-cutting information and information security technologies [4, p.131-143].

Veretyuk S.M. [5, p. 51-58] notes that the digital economy is an integral part of an economy dominated by subject knowledge and intangible production, which in turn is a key indicator in defining the information society.

Kraus N.M. Stresses that the digital economy is based on digital computer technology and is nowadays increasingly intertwined with the traditional economy,

making clearer delineation more difficult. Digitization / digitalization is interpreted by the author as the production, sale and delivery of products via computer networks. Production and distribution of products, works / services in the digital economy are information and ways of its transmission, Internet technologies, network connections and related infrastructure, knowledge, innovations, synergies [6, p. 211-214].

In summarizing the existing definitions of the digital economy, it should be noted that in most definitions, a component approach prevails when considering the economic nature of the digital economy. For example, the International Organization for Economic Co-operation and Development (OECD) and Thomas Mezenburg identify three major components of the digital economy [7]:

- supporting infrastructure (hardware and software, telecommunications, networks, etc.);
- e-business or e-business (conducting business activities and any other business processes through computer networks);
- e-commerce or e-commerce (distribution of goods via the Internet).

The authors Liashenko V.I. and Vyshnevskiy O.S. [8, p. 252] believe that from the standpoint of classical economic theory such a choice of components cannot be considered accidental. Scientists argue that the processes of "production, distribution, exchange and consumption" that are justified more than 150 years ago by the classics of political economy are uniquely consistent and correlated with the components of the digital economy. E-business causes digitalization of production. E-commerce, by matching the interests of the seller and the buyer, leads to the digitalization of exchange and distribution. At the same time, the consumption of digital products is expanding. The mass acquisition and use of mobile applications for smartphones running Android or iOS is an example of digital consumption.

The number of scientific articles by leading scientists on the stated subject indicates a considerable interest in the digital economy as a driving force for economic growth of the state. It should also be noted that the Government of Ukraine has declared that the state is obliged to urgently initiate large-scale digitization of all sectors of economy and basic spheres of life, such as education and medicine, making

the maximum investment in the development of digital infrastructures, innovations and modern technologies.

References

1. Tapscott D. The Digital Economy: Promise and Peril in the Age of Networked Intelligence. McGraw-Hill, 1995. p. 342.
2. Lozova T. I., Oliinyk H. Y., Oliinyk O. A. Tsyfrovizatsiia provedennia tekhnichnoi inventaryzatsii obiektiv nerukhomoho maina: zemelnykh dilianok, roztashovanykh na nykh budivel, sporud ta peredavalnykh prystroiv. Ekonomika ta derzhava. 2019. № 1. p. 4-9. DOI: 10.32702/2306-6806.2019.1.4/
3. Koliadenko S. V. Tsyfrova ekonomika: peredumovy ta etapy stanovlennia v Ukraini ta sviti // Ekonomika. Finansy. Menedzhment: aktualni pytannia nauky i praktyky. 2016. № 6. p. 105–110.
4. Putsenteilo P.R., Humeniuk O.O. Tsyfrova ekonomika yak novitnii vektor rekonstruktsii tradytsiinoi ekonomiky // Innovatsiina ekonomika. 2018. № 5-6 (75). p. 131–143.
5. Veretiuk S. M., Pilinskyi V. V. Vyznachennia priorytetnykh napriamkiv rozvytku tsyfrovoy ekonomiky v Ukraini. Naukovi zapysky Ukrainskoho naukovo-doslidnogo instytutu zviazku. 2016. № 2 (42). p. 51–58.
6. Kraus K.M., Kraus N.M. Tsyfrovizatsiia v umovakh instytutysiinoi transformatsii ekonomiky: bazovi skladovi ta instrumenty tsyfrovyykh tekhnolohii // Intelekt KhKhI. 2018. № 1. p. 211–214.
7. The Concept of a ‘Digital Economy. URL: <http://odec.org.uk/the-concept-of-a-digital-economy/>.
8. Liashenko V.I., Vyshnevskyi O.S. Tsyfrova modernizatsiia ekonomiky Ukrainy yak mozhlyvist proryvnoho rozvytku : monohrafiia ; NAN Ukrainy, In-t ekonomiky prom-sti. Kyiv, 2018. p. 252.

CREATIVE ECONOMY: TENDENCIES AND PROBLEMS IN CURRENT MINDS

Asieieva A.S.

student of the Faculty of Economics

Oles Honchar Dnipro National University

Dnipro, Ukraine

In today's world, the creative economy manifests itself in various areas of socio-economic development. It is a motivator that ensures the attractiveness of the investment climate, the modernization of education and science, the development of specific areas of the social sphere, etc.

At the same time, it should be noted that creative economy based on intellectual work, creative approach, takes place not only in socially oriented and socially significant spheres of activity. Its manifest manifestation (as the generation and realization of non-standard ideas) is increasingly observed in the expansion of the shadow, corruption, criminal socio-economic processes.

Most clearly these processes are manifested recently in scientific-educational, innovative activity, in health care, construction, housing and communal services, migration, ecological and other directions of socio-economic development.

All this allows to combine with a certain degree of conditionality the different directions of creative economic activity into a separate, independent "creative" sector of economy [1, p. 256].

The mechanism of functioning of the creative economy, as well as the economy as a whole, is a system of relevant socio-economic relations.

The term "creativity" in the broad sense means creativity. Until recently, in both domestic and foreign scientific literature, these two terms were considered interchangeable. However, a number of authors have recently been inclined to separate the two concepts.

At this time, the notion of creativity became increasingly associated with the ability of the individual in the process of solving emerging problems, to find new,

non-standard, original approaches based on fundamentally new knowledge, skills and skills. The concept of "creative personality" appeared [2, p. 355].

Creativity is the ability to generate unusual ideas, deviate from traditional thinking patterns, and quickly and effectively make an intellectual breakthrough in problem-solving situations. The most well-known forms of creativity are: innovation - the promotion of fundamentally new ideas, innovations; inventions - the creation of something new, unknown before; opening - something first installed, found.

The main determinants of creativity are, on the one hand, such personal qualities as speed, clarity, flexibility of thinking, sensitivity to problems, originality, inventiveness, constructiveness, etc., on the other hand, life experience and individual knowledge of a person in a certain sphere.

Creativity is manifested in the activation of a person's creative potential, his or her ability to creatively approach ideas and solve problem situations. Creativity also manifests the ability of the individual to respond correctly and in time to various innovations and innovations.

In this connection, the concept of "creative economy" is associated, first of all, with the original specific form of economic thinking, which differs from the conventional logical model schemes and the ability to find and realize new socio-economic links and models between phenomena and processes; second, with the ability to bring something new, original to different areas of practice; third, constant readiness to solve non-standard problems and situations [3, p. 239].

Based on the above explanations, the creative economy can be understood as a set of specific socio-economic relations arising from production, distribution, exchange and consumption, based on non-standard, unconventional ideas, concepts, strategies, measures that provide an effective solution to socio-economic problems based on new knowledge, fundamentally qualitative new solutions.

Creative decisions in the economy are the result of creative non-standard approaches in managerial decision-making. Creative solutions in the economy are manifested, first of all, in the highest efficiency of solving socio-economic problems and high efficiency of socio-economic activity.

The creative economy is based on the methodology of making non-standard, original and unconventional managerial decisions, both for the purpose of strategic development and overcoming constantly emerging emergencies and crises, when it is necessary to search for and implement fundamentally new ways of survival, moving forward, achieving competitiveness and organizing market competitiveness. ultimately ensuring competitive success.

At this time, many enterprises, organizations, institutions, companies are paying increasing attention to the training and advanced training of creative and intellectual workers in human resources management, able to effectively solve the problems of personnel management in a creative economy. Such executives, as a rule, have the ability to show flexibility, creativity, tolerance, to find non-standard management decisions in the field of personnel management and personnel management.

As a result of changes in the requirements for modern management personnel in the conditions of creative economy, the structure of tangible and intangible assets of companies successfully operating and occupying leading positions in the domestic and foreign markets should change significantly.

In the future, in the context of creative economy, the share of creative and intellectual expenses is growing significantly. According to experts of the International Analytical Bureau, a professional portrait of a manager in a creative economy should be characterized by the following parameters:

- High level of creative and intellectual training;
- Possessing analytical and predictive non-standard thinking;
- An ability to identify the essence of problems that do not lie on the surface and adequately evaluate the possibilities of their solution;
- High level of vocational training and decent higher education;
- Modern tools and methods (including information and communication);
- High level of communication skills [4, p. 44-51];

Thus, at the stage of becoming an innovative economy, there is a growing need for the development of new theoretical, methodological, methodological and practical

methods and approaches for activation, rational and effective use of creative and intellectual human potential as the main source, strategic tool for effective use of the main productive force of human beings. to society. All this, of course, requires a major transformation of the entire system of training, professional retraining and skills development, adequate to the peculiarities of the creative economy. Such personnel should, first of all, have the ability to quickly switch from one problem to another, quickly find effective, non-standard management solutions that provide the opportunity to fundamentally improve the effectiveness of socio-economic development.

References:

1. Hawkins John. Creative economy. How to turn ideas into money. - Per. with English. - M.: Classic-XXI Publishing House, 2011. - 256 p.
2. Florida R. The Creative Class: People Who Change the Future - Per. with English. - M.: Classic-XXI Publishing House, 2007. - 355 p.
3. AA Stepanov, MV Savina Human resources in the creative economy (international collective monograph) .- M.: 11 format 2014.- 239 p.
4. NLP: Creativity Management / R. Dilt- SPb.: Peter, 2003.- P. 51-54. D. Samorodova Creativity: Myths and Reality // Change. January, 2008-P. 44-51

УДК:336(045)

Економічні науки

ПЛАТНИКИ ЄДИНОГО ПОДАТКУ НА ЗАГАЛЬНІЙ СИСТЕМІ ОПОДАТКУВАННЯ: ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ТА ОСОБЛИВОСТІ

Візнюк А.Я.,

*студентка економічного факультету,
Запорізький національний університет
м. Запоріжжя, Україна*

*Науковий керівник: **О.Р.Саєнко,**
к.е.н, доцент*

Загальна система оподаткування у низці випадків може мати перевагу перед спрощеною, так як податки сплачуються не з доходу, а з прибутку.

Прибуток (чистий оподатковуваний дохід) ФОП – це його доходи, які зменшені на дозволені витрати. У разі наявності у підприємця значних витрат вигіднішою стає саме загальна система, а не спрощена (єдиний податок).

Також, існують певні рамки діяльності для підприємців. Ви займаєтесь аудиторською, брокерською діяльністю, працюєте в сфері технічних досліджень? Чи можливо Ваш дохід перевищує 5 млн грн. на рік? В такому разі для таких видів діяльності можлива тільки загальна система оподаткування!

Що обов'язково потрібно знати ФОП на загальній системі оподаткування?

1) Якщо з моменту реєстрації ФОП протягом 10 днів або календарного місяця (залежить від групи єдиного податку) не подати заяву про спрощену систему, то ФОП автоматично буде обліковуватись на загальній системі оподаткування.

2) Якщо у ФОП на спрощеній системі є заборгованість по сплаті єдиного податку більше ніж 1 квартал, його автоматично переводять на загальну систему оподаткування. І про це податківці можуть не попередити. Тобто існує загроза виникнення проблем з податками та звітністю, якщо не відслідковувати своєчасно сплату єдиного податку.

3) Якщо у ФОП на загальній системі дохід за рік складатиме більше 1 млн грн, він зобов'язаний зареєструватись платником ПДВ.

4) ФОП на загальній системі подає звітність раз на рік, а податки сплачує щокварталу

5) ФОП на загальній системі слід зареєструвати у ДФС та вести книгу обліку доходів та витрат (на спрощеній системі ведуть книгу обліку доходів).

Які ж податки сплачує ФОП на загальній системі оподаткування?

1. Податок з доходів фізичних осіб (ПДФО) – складає 18% від чистого доходу;

2. Військовий збір – складає 1,5% від чистого доходу;

Якщо доходу немає або результат збитковий, ці податки платити не треба.

Термін сплати авансових внесків ПДФО та військового збору щоквартально (якщо були доходи): до 20 квітня, до 20 липня і 20 жовтня. За IV квартал аванс не

потрібно платити. Податки за підсумком року необхідно сплатити до 19 лютого, а подати декларацію про майновий стан та доходи — до 9 лютого.

3. Єдиной соціальний внесок (ЄСВ) – ФОП повинен сплачувати 22% від чистого доходу, але не менше ніж 22% з мінімальної заробітної плати за кожний місяць. І не має значення, був дохід у ФОПа, чи не було, ЄСВ необхідно платити. Також є максимальна сума в місяць, вище якої ЄСВ не нараховується, це 15 мінімальних зарплат, тобто 70845 грн у 2020 р.

Термін оплати ЄСВ: сплачується поквартально (до 20 квітня, до 20 липня і 20 жовтня, та до 20 січня року). Але... У кінці року ЄСВ треба перерахувати: якщо чистий прибуток за рік був більше, ніж мінімальна заробітна плата за 12 місяців, ЄСВ треба доплатити.

Доходи та витрати.

Коли виникають доходи? На відміну від товариств з обмеженою відповідальністю, у ФОП на загальній системі дохід виникає тоді, коли надходять кошти. Наприклад, якщо акт виконаних послуг буде у квітні, а оплата за ці послуги — в червні, дохід у ФОП виникне у червні.

Якщо ФОП є платником ПДВ або акцизного податку, то суми ПДВ та акцизу не включаються до доходів.

Що відноситься до витрат:

— Сума сплаченого ЄСВ.

— Собівартість проданих товарів та послуг (закупка матеріалів, товарів, послуг у підрядників тощо). Витрати на оплату податків та зарплати найманих працівників, якщо такі є.

Не включаються до витрат:

— покупка основних засобів;

— витрати, не пов'язані з діяльністю ФОП;

— витрати без документального підтвердження.

Підсумовуючи, зауважу, що ті ФОПи, які обирають працювати на загальній системі, і у кого планується обсяг доходів понад 1 млн грн на рік — реєструються відразу платниками ПДВ.

Література:

1. Закон України "Про систему оподаткування" від 25.06.1991 р. № 1251-ХІІ із змінами та доповненнями.
2. Закон України "Про податок на додану вартість" від 3.04.1997 р. №168-97 ВР із змінами та доповненнями.
3. Закон України "Про Державний реєстр фізичних осіб - платників податків і інших обов'язкових платежів" від 22.12.1994 р. №320/94-ВР із змінами та доповненнями.
4. Закон України "Про державну реєстрацію юридичних осіб та фізичних осіб - підприємців" від 15.05.2003 р. № 755-ІУ.

УДК №338

Економічні науки

ІДЕНТИФІКАЦІЯ РИЗИКІВ ІНВЕСТИЦІЙНИХ ПРОЄКТІВ

Галушка В.Ю.

*кандидат наук з державного управління
ст. викладач кафедри керівництва
військами (силами) в мирний час
Національного університету оборони
України ім. Івана Черняхівського*

У ринковій економіці ризик є власним атрибутом управління. Інвестиційний ризик являє собою можливість нездійснення запланованих цілей інвестування (прибуток) і отримання грошових збитків. Тому необхідно навчитися передбачати ризик, оцінювати його масштаби, планувати заходи щодо його запобігання та не передбачати допустимі межі. Планування та реалізація проектів відбувається в умовах невизначеності, яка викликана змінами у внутрішньому та зовнішньому середовищі. Невизначеність означає відсутність повної та достовірної інформації про умови реалізації проекту.

Дослідження ризику, як економічної категорії досліджувалося в працях вітчизняних та зарубіжних науковців, зокрема В.М Гаєця, Б.М. Щукіна, В.В.

Вітлівського, П.І. Верченко, Н.Е. Деєвої, А.В. Сігал, Я.С. Наконечного, О.М. Десятнюка, П.В. Мельника та ін. Але незважаючи на достатню кількість наукових праць у вітчизняній економічній науці по суті відсутні загальноприйняті теоретичні положення про інвестиційний ризик, фактично не розроблений метод оцінки ризику щодо конкретних ситуацій, що виникають у процесі інвестування по видам інвестиційної діяльності, а також відсутні рекомендації щодо шляхів і способів зменшення і запобігання ризику. Тому це питання лишається відкритим і потребує детального дослідження.

Ризик як економічна категорія являє собою відносини між учасниками інвестиційних відносин. Із точки зору причин виникнення, проєктні ризики обумовлені:

- постановкою помилкової цілі, невизначеність ситуації;
- можливість відхилення у процесі реалізації рішень від цілей, передбачених проєктом, внаслідок внутрішнього та зовнішнього результату;
- можливість виникнення несприятливих наслідків у ході реалізації проєкту.
- очікуванням безпеки, невдачі;
- обмеженістю ресурсів;
- зіткненням інтересів учасників складанням плану проєкту та виконавців;
- недостатньою кваліфікацією персоналу, схильність до суб'єктивізму;
- протидією партнерів;
- обов'язковістю вибору при прийнятті рішення;
- форс-мажорними обставинами (природними, політичними, економічними, технологічними, ринковими і т.п.);
- договірною дисципліною (затримкою постачань, розривом контрактів);
- дисципліною зобов'язань (несвоєчасною сплатою відсотків, податків та інших платежів);
- низькою якістю продукції, робіт, послуг тощо. [1]

Проектний ризик можна розглядати як подію або ряд випадкових подій, які наносять шкоду інвестиційному проекту. Випадковість або не передбачуваність настання подій означає неможливість точно визначити час та місце виникнення цих збитків. Шкода заподіяна настанням цих подій – це погіршення або втрата об'єктом інвестування своїх властивостей.

Ризики можуть бути: матеріальними (додаткові витрати на сировину, матеріали, паливо, обладнання та інше майно); фінансовими (штрафні санкції, неустойка, несплата дебіторської заборгованості, зниження продажів через зниження цін тощо); робоча сила (непередбачені простої, виплати за простої тощо); витрачений час.

Таким чином, проектний ризик – це сукупність ризиків, які передбачають загрозу економічній ефективності проекту, що має місце у негативному впливі різних факторів та властиві певні особливості. До основних особливостей можна віднести:

- інтегрований характер;
- об'єктивність прояву;
- особливості прояву на різних стадіях здійснення інвестиційного проекту;
- висока залежність від тривалості життєвого циклу проекту⁴
- відсутність достатньої інформації бази для оцінки рівня ризику;
- високий рівень коливання ризику за типовими проектами;
- суб'єктивна оцінка;
- відсутність надійних ринкових індикаторів, що застосовується для оцінки рівня ризику.

Для ідентифікації ризику створюється дерево ризиків. Елементи дерева ризиків – це ризики різної важливості та різноманітності. Дерево ризику забезпечує повний процес систематичної ідентифікації ризику, залежно від рівня деталізації та стосовно інших елементів проекту. Основними інструментами виявлення ризику є: - аналіз проектних матеріалів; - мозковий штурм та зустріч з учасника проекту та зацікавленими сторонами (використання інтуїції та досвіду учасників проекту); - аналітичне моделювання сценаріїв розвитку проекту, аналіз

дерева рішень; - SWOT – аналіз проєкту (виявлення сильних, слабких сторін, можливостей та загроз); - техніка «5М»: обладнання (машини), люди (чоловіки), матеріали (матеріали); методи (методи) та середовище чи адміністрація (засоби масової інформації, манагментация) при їх аналізі можна отримувати інформацію про можливості причини ризику; - експертна оцінка (можливе використання методики Delphi); - тестування продукту.

Керуючи проєктами, важливо звернути увагу на визначення ризику в процесі оцінки доцільності прийняття певних рішень. Метою аналізів ризиків є надання потенційним партнерам необхідної інформації та необхідних даних для прийняття рішення щодо доцільності участі у проєкті та розробки заходів щодо захисту від потенційних фінансових витрат. Тому кожен учасник проєкту може провести аналіз. Виділяють 2 типи аналізу ризиків: якісний та кількісний. Організацію робіт аналізу ризиків можна здійснити у такій послідовності:

1. Підбір досвідченої команди експертів.
2. Підготовка спеціальних питань та зустрічі з експертами.
3. Вибір методики аналізу ризику.
4. Визначення факторів ризику та їх значення
5. Створення моделі ризику
6. Зв'язок між окремими ризиками та сукупний вплив їх наслідків.
7. Розподіл ризиків між учасниками проєкту.
8. Розгляд результатів аналізу ризиків, найчастіше у формі звіту.

Аналіз ризику інвестиційного проєкту передбачає підхід до ризику не як статистичний, незмінний, а як керований параметр, на рівень якого можна і слід впливати. Це означає необхідність впливу на виявлені ризики з метою мінімізації або компенсації їх. Концепція прийнятого ризику спрямована на вивчення цих можливостей та пов'язаної з ними методології.

Концепція прийнятого ризику базується на твердженні, що неможливо повністю усунути потенційні причини, які можуть призвести до небажаних подій і, як наслідок, до відхилення від обраної мети. Однак процес досягнення обраної мети може базуватися на рішеннях, що забезпечують певний

компромісний рівень ризику, який вважається прийнятним. Цей рівень відповідає певному балансу між очікуваними вигодами та загрозою збитків і базується на серйозній аналітичній роботі, включаючи спеціальні рахунки. [2]

Характеризуючи весь арсенал методів управління ризиками проєкту, необхідно підкреслити їх специфічну практичну спрямованість, яка дозволяє не лише відбирати та класифікувати чинники ризику, а й моделювати процес реалізації проєкту, з певною вірогідністю оцінювати наслідки несприятливих ситуацій, щоб вибрати методи, щоб мінімізувати їх наслідки та заходи щодо компенсації ризиків, моніторингу динаміки фактичних параметрів проєкту в ході його реалізації та нарешті, зменшення їх зміни у міру необхідності напряду. Мета управління проєктними ризиками – не лише сприяти поглибленому аналізу проєктів, але й підвищити ефективність інвестиційних рішень.

Методи управління проєктними ризиками можуть і повинні стати засобом ефективної реалізації проєктів на всіх рівнях управління – національному, регіональному та рівні підприємства. Хороше управління інвестиційними ризиками збільшує шанси системи управління проєктами досягти успіху в довгостроковій перспективі, значно знижуючи ризик неефективної реалізації проєкту. Важливо не лише визначати потенційні ризики проєкту, але й оцінювати їх вплив на результати, своєчасно приймати рішення щодо зменшення ризику та здійснювати управління ризиками на всіх етапах впровадження інвестиційного проєкту та адекватно документувати процеси управління проєктними ризиками для подальшого використання цих знань у майбутній практиці управління подібними проєктами.

Література:

1. Петренко Н.О. Управління проєктами: навчальний посібник./ Н.О. Петренко, Л.О. Кустрич, М.О. Гоменюк. – К. : «Центр учбової літератури», 2015. – 244 с.
2. Управління проєктами в бізнес-об'єднаннях малих і середніх підприємствах: посібник О. Андрієнко – К.: - 2017 – 77 с.

THE CONCEPT OF CIRCULAR GLOBAL ECONOMY
IN THE CONTEXT OF RESOURCES REDISTRIBUTION

Dekhtyar N.

associate professor at the Tourism department

Simon Kuznets Kharkiv National University of Economics

c. Kharkiv, Ukraine

The scale of development of the up-to-date global economy, the destruction of natural resources, and migration processes threaten both the state of the biosphere on a planetary level and the state of modern human civilization, affecting not so much the issues of purely environmental pollution (which theoretically can be overcome using innovative technologies), but also the restructuring of public formations, change of worldview and standards of behaviour within the population of entire countries.

The concept of a cyclical economy in the scientific literature is most often identified with environmental imperatives, which is primarily due to the peculiarities of the historical emergence and further formation of the concepts of sustainable development, the "green economy", ethical business and similar theories. But in recent years, scientists studying this scope have turned to the apparatus of interdisciplinary research in order to catch the link between sustainable development in its classical concept, which focuses more on solving environmental problems, and the functioning of other areas of society, including the economy and principles of economic development to the fore.

Authors of work [1] proves that any reasonable society should resolve the three main issues: 1) balance the rate of resources utilization with their regeneration; 2) the resources consumption should not exceed the commissioning of renewable substitutes; 3) the values of pollution and the efficiency of waste recycling should correspond to the speed of their harmless absorption.

The focus of attention is gradually shifting from the analysis of purely environmental problems and the prospects of establishing environmentally friendly

production towards the construction of models for the balanced use of resources, the latter based not solely on natural resources, but also including production factors, human and intellectual capital among them. Existing methods of mathematical modelling of economic processes, supported by powerful computers, theoretically allow solving such problems. But historically, almost all management models, theories of international trade and public administration were built on the polarity of the "internal-external environment", local-national-international market. The experience of autarkic states in general turned out to be untenable, i.e. closed, administratively managed systems eventually crashed and self-destructed. Adherents of closed regimes explained the inevitable collapse of such states with the help of external geopolitical pressure, sometimes taking the character of open negative propaganda by external aggressors, but on the other hand, if social order were absolutely satisfactory for everyone, it would not allow the realization of hostile outside scenarios.

Thus, the time has come to combine the achievements in the field of innovative technologies aimed at preserving the environment, with research in the field of world economic and social processes, which also highlight overproduction and pollution, destruction and updating, only in relation to social formations and traditions that have developed in different countries.

Nevertheless, the term "global cyclical economy" is rarely used in the scientific literature, and if the issues of implementing models of the shared resources and recycling are considered, it is mainly applied to environmental problems. But almost every "classic" definition of a "cyclical economy" term contains, to one degree or another, some managerial task.

D. M. Neamțu and M. State say that today it is high time and the fundamental need for an alternative to the current "make-use-throw away" model. Many sources cite different figures regarding the amount of waste generated by traditional processing of resources. Depending on the industry and the technology used, the numbers vary, but generally fluctuate at the level of 80-90%. That is, a person uses only one fifth of what is taken from the biosphere [2]. A similar approach can be applied to social research – for example, in the unemployment analysis. A high value

means that part of human resources prepared by the education and health care systems, are not allocated – and, as in case of all other resources, the preparatory stage demanded costs and investments in due time. Not only the economic system is ineffective, but the public moral is also evaluated from the position of "profitable-unprofitable".

The problem of overproduction and environmental pollution is crucial for non-material industries as well/ Namely, C. Florido et al. [3] give an example how tourism lead to severe environmental impacts and can generate great pressure on local resources, causing negative consequences (externalities). In Barcelona, the average carbon footprint of a tourist is assessed at 111.6 kg CO² eq/day and 43.0 kg CO² eq/day for a day-tripper, much higher than the value for a local citizen (5.8 kg CO² average).

M. Muradin and Z. Foltynowicz conducted a detailed analysis of the history of the cyclic economics theory. If we turn to the ideas of reformatting economic models of those times, it can be argued that the core circular economy concepts have emerged in the 1960s. The other authors prove that the term has been introduced by Pearce and Turner in 1989. And the first mention of the environmental degradation threat and the demand for implementing immediate actions to improve it appeared in 1968 in the Report of the Club of Rome. Recently, the theory and practice of circular economy was strengthened in 2008 by approving the Circular Economy Act in China [4]. The UNIDO Lima Declaration (December 2, 2013) entrenched the term of "inclusive sustainable industrial development" and then in the European Union ("Towards a circular economy: A zero waste program for Europe", 2014; "Circular Economy Action Plan", 2015). The World Economic Forum develops and substantiates measures of state economic policies: "Building circularity into economies through sustainable procurement" by UNEP (2018), "The circularity gap 2019" by Circle Economy (2019), "Circular Value Creation: Lessons from the Capital Equipment Coalition" by PACE (2019) [5].

J. Kirchherr et al. [6] distinguish 114 different definitions classified in 17 groups. Various approaches to the term "circular economy" are represented in table 1.

Circular economy definition

Authors	Concept
D. M. Neamțu, M. State [2]	a kind of ecological economy that requires ecological rules to be imposed instead of market rules
M. Muradin, Z. Foltynowicz [4]	combines economic development with environmental protection and rational management of resources; should be considered mainly on the economic point of view, not environmental
L. Deineko, O. Tsyplitska, O. Deineko [5]	an economic model that associates itself with the "green development" and ensures the transition from the mass consumption to the responsible consumption. Its economic impact is in creation of new workplaces, spare of resources and usage of alternative energy sources
Ellen MacArthur Foundation [7]	an industrial system that is restorative or regenerative by intention and design
ISO 20400:2017 standard "Sustainable procurement – Guidance" [4]	economy that is restorative and regenerative by design, and which aims to keep products, components and materials at their highest utility and value at all times, distinguishing between technical and biological cycles

Referring to these interpretations, the *global circular economy* can be considered as such a concept of organizing an economic and social formation that allow taking into account the needs of each individual person and economic agent, as well as countries and regions in the world market, by applying a balanced redistribution of natural and artificially created resources in the process of production and consumption in such a way that it does not harm the biosphere of the planet and keeps traditions adopted by local communities. This definition enables focusing on the interdisciplinary nature of research in the process of implementing the postulates of the cyclical economy in world trade theory and to take into account the mandatory

modelling of a system of balanced indicators, which should become the basis of state policy in regulating the national production of goods and services.

D.H. Buhociu et al. [8] suggest the following business models are applicable in the circular economy (Figure 1). The researchers believe that "the product as a service model" can replace the classic model "buy-use-throw".

<p>Circular suppliers: significant in industries that need resources and rare raw materials; these resources should be replaced by 100% renewable, recyclable or biodegradable materials</p>	<p>Recovery of resources: ensures the elimination of material losses and maximizes the value of the product through returns to the raw material and material production system</p>
<p>Extending product life: allows companies to extend the life of a product through repair, remanufacturing</p>	<p>Sharing platforms: allow users to collaborate and share existing assets</p>

Fig. 1. **Business models in the circular economy**

These are not the only possible models of interaction between manufacturers and consumers, at the moment a sufficient number of grounded decisions on the implementation of the cyclical economy concepts exist, so the main task now is to take the initiative and begin to act for the benefit of future generations.

References:

[1] A. I. Krysovaty, I. Y Zvarych, R. Y. Zvarych, M. A Zhyvko, "Preconditions for the Tax Environment of a Alterglobal Development", Comparative Economic Research, Volume 21, Number 4, 2018, pp. 139-154.

[2] D. M. Neamțu, M. State, "The Transition to the Circular Economy through Buyback Programs", "Ovidius" University Annals, Economic Sciences Series. Volume XVIII, Issue 2. 2018, pp. 323-328.

[3] C. Florido, M. Jacob, M. Payeras, "How to Carry out the Transition towards a More Circular Tourist Activity in the Hotel Sector. The Role of Innovation", Administrative Sciences. 2019, Issue 9, p. 47. DOI:10.3390/admsci9020047.

[4] M. Muradin, Z. Foltynowicz, "The Circular Economy in the Standardized Management System", Amfiteatru Economic, 2019, 21 (Special Issue No. 13), pp. 871-883. DOI: 10.24818/EA/2019/S13/871

[5] L. Deineko, O. Tsyplitska, O. Deineko, "Opportunities and barriers of the Ukrainian industry transition to the circular economy", Environmental Economics, Volume 10, Issue 1, 2019, pp. 79-92. DOI: 10.21511/ee.10(1).2019.06

[6] Kirchherr, J., Reike, D., Hekkert, M., 2017. Conceptualizing the circular economy: An analysis of 114 definitions. Resources, Conservation and Recycling, 127, pp.221-232.

[7] From linear to circular – Accelerating a proven concept [Online]. Available: <https://reports.weforum.org/toward-the-circular-economy-accelerating-the-scale-up-across-global-supply-chains/from-linear-to-circular-accelerating-a-proven-concept/>

[8] D. H. Buhociu, F. M. Buhociu, I. Lazarescu, L.-D. Angheluta, "Transition to Circular Economy. Solutions for an Intelligent City", International Conference "Risk in Contemporary Economy". XXth Edition, 2019, Galati, Romania, "Dunarea de Jos" University of Galati. DOI: <https://doi.org/10.35219/rce2067053227>

УДК 657

Економічні науки

ПРОБЛЕМИ ОБЛІКУ ВИРОБНИЧИХ ЗАПАСІВ НА СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМТВАХ

Кулик Ю.М.,

викладач кафедри обліку та фінансів

Шудуря Д.С.

студент

Черкаський державний бізнес-коледж

м. Черкаси, Україна

Сьогодні сільськогосподарські підприємства потребують суттєвого реформування структури управління господарською діяльністю. При цьому велике значення має визначення мінімальної величини виробничих запасів на підприємствах, оскільки матеріальні витрати на цих підприємствах займають найбільшу питому вагу. Особливістю сільськогосподарського виробництва є те, що як виробничі запаси воно використовує значну частину виробленої власної

продукції у вигляді кормів, насіння, а також продукти і відходи, одержані від переробки продукції у власному господарстві чи на стороні.

Бухгалтерський облік виробничих запасів регламентується в Україні Законом України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» № 996, НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності», П(С)БО 9 «Запаси», Інструкцією про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій № 291 та Методичними рекомендаціями з бухгалтерського обліку запасів №2., зокрема можна посилатись на МСБО 2 «Запаси» [2].

За МСБО 2 «Запаси» запаси – це активи, призначені для використання в ході звичайної господарської діяльності в процесі виробництва, для продажу чи у формі матеріалів для споживання при наданні послуг. Згідно П(С)БО 9 «Запаси» [3] запаси є активами, які утримуються для подальшого продажу за умов звичайної господарської діяльності, перебувають у процесі виробництва з метою подальшого продажу продукту виробництва, а також утримуються для споживання під час виробництва продукції, виконання робіт та надання послуг, управління підприємством[7].

Однією з проблем сільськогосподарських підприємств є відсутність аналітичного обліку виробничих запасів, тобто їх деталізація. Інформація аналітичного обліку являється релевантною для управлінців різних рівнів, тобто через відсутність номенклатури неможливо відслідкувати, яка кількість виробничих запасів була використана на ті чи інші потреби підприємства. Управлінці зацікавлені в ефективному виробництві сільськогосподарської продукції, тобто в зменшенні витрат на виробництво, зокрема виробничих запасів та збільшенні прибутку[4].

Отже, потрібно внести зміни до Інструкції про застосування Плану рахунків та НП(С)БО 1 з уточненням їх дії на сільськогосподарські підприємства. Найкраще вести облік сільськогосподарських виробничих запасів (насіння, кормів, садивного матеріалу тощо) на аналітичних рахунках субрахунку 208 «Матеріали сільськогосподарського призначення», які кожне

підприємство відкриває самостійно в залежності від видів таких запасів. Також потрібно окремо вести облік куплених виробничих запасів і власного виробництва, оскільки методи їх оцінки при надходженні та вибутті різні. Облік продукції сільськогосподарського виробництва краще здійснювати на рахунку 27 у розрізі субрахунків, які підприємство відкриває самостійно в розрізі видів продукції[5]:

- 1) продукція рослинництва;
- 2) продукція тваринництва;
- 3) промислова продукція.

На цьому рахунку доцільно обліковувати лише продукцію сільськогосподарського виробництва, призначену для продажу на сторону, видачі працівникам у рахунок оплати праці, використання в невиробничих цілях. На цей рахунок слід також оприбутковувати з виробництва продукцію, призначення якої відразу не можна визначити, а після первинної обробки такої продукції та визначення використання у вигляді насіння чи кормів її слід переносити з рахунку 27 на субрахунок 208, тобто зараховувати до складу виробничих запасів [6].

Продукцію сільськогосподарського виробництва, що призначена для використання у вигляді кормів, насіння, слід оприбутковувати на рахунок 208 (сінаж, силос, зелена маса, солома озимих і ярих зернових культур, кормові буряки, зерно з насінницьких ділянок та ін.), тобто зразу зараховувати до складу виробничих запасів. У бухгалтерському балансі необхідно виділити окрему статтю «Продукція сільськогосподарського виробництва», в якій показувати вартість продукції, яка призначена для продажу, видачі працівникам та використання у невиробничих цілях[1].

Специфікою обліку на сільськогосподарських підприємствах є закриття рахунків обліку витрат в кінці року. Це здійснюється шляхом калькулювання собівартості сільськогосподарської продукції, тобто доведення планових цін на неї до фактичних. Витрати сільськогосподарських підприємств протягом року накопичуються, а списуються лише в кінці року. Першим закривається рахунок

обліку допоміжних виробництв, тобто обслуговуючих підрозділів підприємства, а далі – решта рахунків за ступенем збільшення їх значення для підприємства. Отже, внесення запропонованих змін до інструктивних документів, впровадження їх у практику буде сприяти впорядкуванню бухгалтерського обліку виробничих запасів і продукції сільськогосподарського виробництва та відображення їх наявності в бухгалтерському балансі.

Література:

1. Головацька С.І. Особливості обліку і оцінки виробничих запасів підприємств / С.І. Головацька, Л.І. Бурдейна// Глобальні та національні проблеми економіки. Вип.5. – Миколаївський національний університет ім. Сухомлинського, 2015. - С.973-976.
2. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 2 «Запаси» від 01.01.2012 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/929_021
3. Наказ про затвердження Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 9 «Запаси» від 20.10.1999 р. №246 (зі змінами та доповненнями) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0751-99>
4. Принада І.В. Сучасні проблеми обліку виробничих запасів на підприємстві / І.В. Принада, О.Д. Назарчук // Наука й економіка. – 2014. –№3. – С. 64-67.
5. Садовська І.Б. Класифікація виробничих запасів [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://pidruchniki.com/1852102453245/buhgalterskiy_oblik_ta_audit/klasifikatsiya_virobnichih_zapasiv.
6. Шинкарьова Г., Проблеми обліку виробничих запасів на підприємствах України /Г. Шинкарьова, М. Подопригора [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://rusnauka.com/36_PVMN_2012/Economics/7_123882.doc.htm
7. Янчук В.І. Сучасні проблеми вдосконалення ведення обліку виробничих запасів на підприємстві/ В.І. Янчук, О.В. Кипоренко // Збірник наукових праць ВНАУ. – 2012. –№3. – С. 25

ШЛЯХИ УДОСКОНАЛЕННЯ ЕКСПОРТНОГО ПОТЕНЦІАЛУ
ТА ЙОГО ВПЛИВ НА КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНІСТЬ
ПІДПРИЄМСТВ УКРАЇНИ

Підворна С. М.

ст. гр. ФБ-24

Національний університет «Львівська політехніка»

Науковий керівник: Барановська С. П., к.е.н.

Роль зовнішньоекономічної діяльності як зовнішнього фактора економічного росту у сьогоднішніх умовах постійно зростає. Посилюється її вплив також на соціально-економічний розвиток не тільки країни в цілому, але й кожного господарського суб'єкта зокрема, оскільки тільки висока ефективність зовнішньоекономічної діяльності підприємства може забезпечити його високу конкурентоспроможність[1].

Саме тому, особливого значення набуває розвиток експортного потенціалу у різних сферах промисловості, який є комплексним фактором ефективності діяльності будь-якого підприємства. Розвиток експортного потенціалу відіграє стратегічну роль у вдосконаленні діяльності підприємств і стає інструментом активізації наявних і потенційних конкурентних переваг суб'єктів мікроекономіки.

Глобалізація економічної діяльності є однією з головних тенденцій у розвитку сучасного світу, яка істотно впливає не лише на економічне життя, але й має політичні і соціальні наслідки. Ці наслідки все більше відчуває на собі Україна та практично всі країни[2].

Зовнішньоекономічна діяльність - це самостійна діяльність підприємства, яка є, з одного боку, складовою частиною господарської діяльності підприємства, а з іншого - такою частиною його діяльності, котра здійснюється на іншому, міжнародному рівні, у взаємозв'язку з господарськими суб'єктами інших країн.

Зовнішньоекономічна діяльність підприємства є складовою загальної діяльності, та здійснюється за такими основними напрямками: вихід на зовнішній

ринок; міжнародний маркетинг; експортно-імпортні поставки товарів, послуг і капіталу; створення й участь у діяльності спільних підприємств; валютно-фінансові і кредитні операції [1].

Основні мотиви розвитку ЗЕД:

- 1) закупка необхідної сировини, комплектуючих виробів, нових технологій і обладнання;
- 2) розширення ринку збуту своєї продукції за національні межі з метою збільшення прибутку;
- 3) участь у міжнародному поділі праці, спеціалізації і кооперуванні виробництва з метою успішного розвитку своєї економіки.
- 4) залучення іноземних інвестицій з метою модернізації виробництва, зміцнення експортного потенціалу і конкурентних позицій на світових товарних ринках [2].

Експортний потенціал – потенційна спроможність і можливість країни експортувати наявні та нарощувати експорт нових виробів, ресурсів і послуг [3].

Висока ефективність зовнішньоекономічної діяльності підприємства може забезпечити його високу конкурентоспроможність, оскільки вона сприяє зміцненню експортного потенціалу країни, підвищенню конкурентоспроможності українських товарів на світових ринках, формуванню раціональної структури експорту й імпорту, залученню іноземних інвестицій, сучасному переобладнанню підприємств тощо.

Серед сучасних проблем ефективності зовнішньоекономічної діяльності підприємств можна виділити такі:

- низька конкурентоспроможність значної частини української промислової продукції;
- значно ускладнений вихід на світові ринки українських підприємств внаслідок протекціоністських заходів з боку низки країн світу щодо захисту власних ринків;
- недостатній розвиток систем сертифікації та контролю якості експортної продукції;
- недостатнє інвестування експортно-орієнтованих проектів за рахунок

внутрішніх ресурсів та обмежені можливості використання з цією метою іноземних інвестицій і кредитів;

- недостатнє вкладання капіталу та впровадження сучасних інноваційних розробок у пріоритетні галузі.

Вітчизняний товаровиробник спроможний вийти на світовий ринок лише за умови виробництва якісної продукції, яка б відповідала існуючим запитам і потребам споживачів. Розв'язання цієї проблеми можливе лише за умови вкладення капіталу та впровадження сучасних інноваційних розробок у пріоритетні галузі [1].

Українська інтеграція у економічні структури світу відбуватиметься в міру формування внутрішніх і зовнішніх передумов і потребує певного часу. Основними з них є:

– розвиток власних галузей, що мають конкурентні переваги у світовій економіці;

– створення могутнього внутрішнього ринку — основи для завоювання міжнародних ринків і закріплення на них;

– забезпечення фінансової стабільності, розвитку підприємництва та сприятливого інвестиційного клімату;

– досягнення повної конвертованості національної грошової одиниці;

– постійна гармонізація національного зовнішньоекономічного законодавства з вимогами і нормами СОТ.

Найбільш прийнятною для України є експортно орієнтована модель економічного розвитку. При цьому виникають певні проблеми: труднощі з проникненням на ринки розвинутих країн; сировинна орієнтація експорту може вести до занепаду обробної промисловості та машинобудування; внутрішнє економічне зростання залежатиме від кон'юнктури міжнародних ринків. Тому втілення експортно орієнтованої стратегії має відбуватися паралельно з реалізацією політики імпортозаміщення [2].

Для підвищення ефективності зовнішньоторговельної діяльності потрібні наступні заходи:

- розширення зовнішньоекономічних зв'язків підприємств регіону з країнами, що мають платоспроможний попит на виготовлену в Україні продукцію;

- більш активне використання заходів економічного характеру, організаційно-правових і спеціальних заходів стимулювання зовнішньої торгівлі;

- переорієнтація структури експорту на користь готової продукції з більш глибоким ступенем переробки, продукції металургійної і хімічної областей.

Виходячи із вищевикладеного, зазначимо, що держава має спрямовувати значні зусилля на подолання проблем, які існують у сфері розвитку експортного потенціалу.

Реалізація даних заходів дозволить створити сприятливі умови для динамічного розвитку експорту на основі прогресивної зміни спеціалізації та підвищення конкурентоспроможності національної економіки, підвищити якість української продукції і закріпити присутність національних експортерів на традиційних ринках збуту продукції та сприяти виходу на нові зовнішні ринки, а також забезпечити процес інтеграції України у європейську та світову економічні спільноти. Зазначені проблеми мають дискусійний характер, що обумовлює необхідність здійснення подальших наукових пошуків у даному напрямку [4].

Література:

1. Зовнішньоекономічної діяльності підприємства: проблеми та шляхи підвищення. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://elar.tsatu.edu.ua/bit-stream/>

2. Удосконалення експортного потенціалу підприємств харчової промисловості . [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=5261> ШЛЯХИ

3. Регіональна економіка: Навчальний посібник. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://pidruchniki.com/1763030338753/rps/regionalna_ekonomika

4. Експортний потенціал України: проблеми та перспективи реалізації [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.dy.nayka.com.ua/?op=1&z=556>

ХЕДЖУВАННЯ ВАЛЮТНИХ РИЗИКІВ ЯК ІНСТРУМЕНТ ФІНАНСОВГО МЕНЕДЖМЕНТУ

Семенченко Н.В.

д.е.н., професор

Ярошенко В. О.

студент гр. КА-73, ІПСА

Національний технічний університет

України «КПІ імені Ігоря Сікорського»

м. Київ, Україна

Анотація: В роботі розглянуто сучасні підходи щодо страхування ризиків, які повинні використовувати компанії при роботі на зовнішньому ринку.

Ключові слова: хеджування, валютні ризики, валютний курс

В сучасних умовах фінансово-економічна діяльність не існує та не функціонує без ризику. Варто зазначити, що саме валютний ризик або ризик обмінного курсу є важко прогнозованим. Даний ризик може виникнути у компаній та підприємств, які мають іноземних партнерів та укладають з ними угоди купівлі-продажу в іноземній валюті. Якщо компанія має філії за кордоном, їй не уникнути валютних переказів та інших операцій. Не застраховані від ризиків великі інвестиційні проекти. Також варто згадати про те, що стикнутися з валютним ризиком можливо, якщо компанія має іноземних конкурентів на вітчизняному ринку. Для імпортерів та експортерів валютний ризик виникає, коли валютою ціни є іноземна валюта, імпортер зазнає збитків при підвищенні курсу валюти в період між укладенням контракту та здійсненням платежу по ньому, експортер – при зниженні курсу валюти. В обох випадках отримані кошти в національних валютах менші від тих сум, які експортер і імпортер розраховували отримати в момент підписання контракту[1].

Отже, одним з головних чинників, що лежить в основі даного ризику це є коливання валютних курсів, їх нестабільність, що може відбуватися цілком

непередбачено[2]. Тобто в залежності від збільшення чи зменшення валютного курсу підприємець буде мати прибуток чи збиток. В довгострокових періодах на валютний курс може впливати інфляція, стабільність національної валюти, політичні чинники, тощо. Першочергове завдання підприємства для успішної економічної діяльності – управління ризиком.

Для управління ризиком компанії можуть використовувати декілька варіантів [3]: домовленість учасників угоди(може бути хеджування ризику за допомогою форвардного чи ф'ючерсного договору, у якому буде прописана сума договору на конкретний час та за конкретним курсом валют), гарантій банківських установ та операції страхових компаній чи одностороння дія однієї з сторін.

Хеджування валютних ризиків – один з найкращих методів нівелювати фінансові збитки від валютних операцій. Простими словами – це захист грошей від несприятливо змін курсів валют. Зміст хеджування - узгодження курсу при укладанні угоди, за яким в майбутньому буде виконана угода. Виконуючи операцію з хеджування, підприємець застрахує себе від несприятливого коливання курсу і виходячи з цього - може розраховувати на певний прибуток, який буде використаний згідно плану підприємства [4].

Поширені варіанти страхування валютних ризиків [2, 4]:

1. Форвардні операції - угоди, в яких компанії укладають договір про купівлю-продаж валюти в точно зазначений момент часу в майбутньому. Сторони встановлюють ціну, по якій буде здійснена операція. З моменту підписання документа до здійснення угоди її сума залишається незмінною.

2. Регулювання курсу валюти по контрактах (ф'ючерсні угоди - принциповою відмінністю від форвардних угод служить місце торгівлі, ф'ючерси є біржовими договорами; опціонні угоди; своп - угода, що може укладатися як на біржовому, так і позабіржовому ринку)

3. Валютні застереження - умови, додатково прописані в договорі. В результаті, якщо курс змінюється на момент розрахунків, учасники договору перераховують суму платежу пропорційно валютним змін.

4. Вибір контракту валюти.

Варто зробити уточнення, що страхування валютних ризиків це не сто відсоткове застереження від фінансових негаразд, але це захищає від можливих збитків, збільшуючи результат економічної діяльності.

Розвиток та вдосконалення валютного ринку, інтеграційні та глобалізаційні процеси зближення національних економік, зростання обсягів експортно-імпортних операцій, збільшення обсягів іноземного капіталу, який перетікає з країни в країну, шукаючи сприятливого інвестиційного клімату: досить нагальним стало питання підвищення рівня безпеки операцій з іноземною валютою. Їх методи страхування не зупинилися у розвитку та багато економістів шукають способів, які б брали до уваги усі можливі фактори ризику [5].

Під час роботі українських підприємств закордоном механізм використання валютних застережень при складанні контрактів використовується дуже слабо. Найчастіше в деяких контрактах відбувається лише фіксація валюти ціни, за вичай це долар США, а наступна можливість перерахунку ціни контракту в залежності від зміни курсу взагалі не передбачається.

Найбільш поширеним інструментом уникнення валютного ризику є використання в якості форми розрахунку попередньої оплати (авансового платежу) за допомогою такого фінансового інструменту як банківський переказ по системі SWIFT. Необхідно зазначити, що така форма розрахунків вигідна підприємству при експорті, а при імпорті може призвести до негативних наслідків[5].

У сучасному економічному світі жодна компанія, жоден інвестор не може собі дозволити ігнорувати основні концепції міжнародних фінансів. Для компаній, що працюють на міжнародному ринку, прийняття відповідних рішень у цій сфері утрудняється національними відмінностями в банківських правилах, торгових нормативних актах, способах регулювання ринку, ступенем політичної стабільності в країні. Отже, одним з головних чинників, що лежить в

основі даного ризику це є коливання валютних курсів, їх нестабільність, що може відбуватися цілком непередбачено. Тобто в залежності від збільшення чи зменшення підприємець буде мати прибуток чи збиток. В довгострокових періодах може впливати інфляція, стабільність національної валюти, політичні чинники, тощо.

Література:

1. Ломакин В.К., «Мировая экономика», М.. 2008 р.
2. Foreign currency risk and its management. *Think ahead* : веб-сайт. URL: <https://www.accaglobal.com/gb/en/student/exam-support-resources/fundamentals-exams-study-resources/f9/technical-articles/forex.html>
3. Foreign Exchange Risk Management Strategy. *American Express* : веб-сайт. URL: <https://www.americanexpress.com/en-gb/business/trends-and-insights/articles/foreign-exchange-risk-management-strategy/>
4. Стратегія управління валютними ризиками банку. *Мир Знаний* : веб-сайт. URL: <https://mirznanii.com/a/2540/strategya-upravlnnya-valyutnimi-rizikami-banku/>
5. Глобальний фінансовий розвиток: тенденції, технології, регулювання: монографія [О.М. Мозговий, Л.В.Руденко-Сударєва та ін.]; за наук.ред. д.е.н.проф. О.М. Мозгового. – Київ: КНЕУ, 2017. – 782 с.

УДК 330

Економічні науки

ЖІНОЧЕ ПІДПРИЄМНИЦТВО, ЯК СТИМУЛ ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ - WOMENOMICS

Степанчук С.Л.,

викладач економічних дисциплін, I категорії

Технологічно-економічний коледж БНАУ

м. Біла Церква, Україна

Підприємництво, передусім, мале та середнє, сприяє збільшенню чисельності середнього класу, а значить, зміцненню соціальної та політичної стабільності, сприяє більш швидкому та надійному включенню національної

економіки в глобальний простір. Об'єднані в різноманітні асоціації та спілки, підприємці стають реальною владою, здатною чинити вплив на прийняття політичних рішень. Зрештою, підприємництво здатне зробити свій внесок у вирішення гендерних проблем, які існують на ринку праці України.

Підприємництво тісно пов'язане з усіма сферами життєдіяльності суспільства і є одним із найбільш точних індикаторів економічного та соціального рівнів його розвитку. Оцінка його стану, виявлення тенденцій розвитку робить можливим усвідомлення основних проблем, що постають на шляху формування громадянського суспільства в Україні [1, с. 50].

Вищезазначене повною мірою стосується і жіночого підприємництва, тому сприяння його розвитку є важливим чинником економічного зростання в Україні. Підприємництво пробуджує в жінок ініціативу до ділової активності та активності в суспільному житті загалом, сприяє прозорості роботи органів влади та сфери підприємництва. Оскільки жінки в Україні становлять більш ніж половину населення, а їхній трудовий та підприємницький потенціал використовується неповною мірою, підвищення жіночої підприємницької активності сприятиме становленню більш конкурентоспроможної економіки і стане важливим чинником зростання залученості жінок до суспільно-політичних справ.

Чомусь доволі довго існував стереотип, що не дозволяв чоловікам сприймати жінку як рівноправного партнера в бізнесі. Разом з тим сьогодення світова тенденція свідчить про постійно зростаючий показник кількості жінок-управлінців. Так, зокрема, нещодавно проводилися цікаві дослідження серед 22000 компаній із 91 країни світу щодо впливу гендерних особливостей на прибуток та загальний успіх компанії. Результати показали, що компанії з 30% жінок на топ-посадах можуть розраховувати на збільшення доходу на 6%, ніж компанії з босами-чоловіками.

За минулі роки змінились умови та характер праці на підприємствах, з'явилися сучасні технології, обладнання, використовуються нові матеріали та сировина. Тому національна гендерна політика у сфері зайнятості поступово

змінюється. Цьому сприяють також і міжнародні зобов'язання, які взяла на себе Україна. Запропоновані зміни створюють умови для того, щоб жінки мали змогу обирати зайнятість за покликом душі, а не за суспільними стереотипами.

Важливим є також визнання жіночого підприємництва - джерела створення нових робочих місць як для засновниць бізнесу, так і для інших працівників. Крім того, жінки-підприємниці можуть забезпечити суспільству різноманітні погляди та підходи до управління, організації підприємства і вирішення бізнес-питань. Отже користь для економіки та суспільства від активної політики щодо розвитку жіночого підприємництва є багатогранною та значною.

Жінки – це величезний економічний потенціал. Жінка насправді може заснувати і успішно управляти будь-яким бізнесом. Українське суспільство готове сприйняти жінку-підприємця, якщо вона професіонал, якщо вона на своєму місці.

Сектор підприємництва є дуже різноманітним у плані мотивації жінок-підприємниць щодо їхнього соціально-економічного статусу, типу бізнесу та потенціалу зростання. Він охоплює всі напрями діяльності – від сільськогосподарських мікропідприємств до сучасних комерційних і професійних підприємств, що працюють через Інтернет.

З розвитком в країні ринкових відносин жінки, як і всі громадяни отримали можливість для відкриття власної справи. Доля жінок в загальній кількості підприємців складає близько 30%. В основному вони зайняті в малому та середньому бізнесі. У великому бізнесі жінки – рідкість. Становлення жіночого бізнесу в основному відбувається за рахунок ініціативи жінок, а не як результат дії спеціальних державних програм. Жіночий бізнес орієнтований в основному на роздрібну торгівлю, медицину, культуру та науку [7, с.148].

Але все ж таки, українські жінки руйнують стереотипи, щодо «кабінетних» посад. Нині є чимало жінок рядового й сержантського складу, які служать механіками-водіями, командирами й навідниками танків, БМП, БТР, САУ, ЗРК.

У Національній комісії, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг (НКРЕКП), 55% керівних посад обіймають жінки [6].

Згідно статистики, всього з 30 363 суддів та працівників апаратів, які станом на 1 січня 2020 року працюють у місцевих та апеляційних судах України, 75% (22821 особа) жінок та 25% (7 542) чоловіків. З 1012 суддів апеляційної інстанції жінки складають 52% (530 осіб), чоловіки — 48% (482 особи).

Отже, за останнє десятиліття в результаті зростаючої участі жінок в економічному і політичному житті вони володіють більш ніж однією третиною українського бізнесу. Якщо дивитись по економіці в цілому, то жінки заробляють 75% того, що заробляють чоловіки, за останніми даними Держстату. Але тут варто пам'ятати, що це такі глобальні цифри, в цілому для економіки, і треба зважати на те, що жінки зазвичай працюють на трошки інших посадах і в трошки інших секторах.

Жінка стає затребуваною суспільством в силу своїх природних якостей: через здатність викликати довіру, розвинену інтуїцію.

Виходячи з ситуації, можна приблизно вирахувати скільки економіка може виграти, якщо рівень зайнятості жінок буде таким, як у чоловіків, або якщо рівень зайнятості жінок буде таким, як в Швеції, тому що це країна з найвищим рівнем зайнятості жінок у Європі, і що буде, якщо всі жінки почнуть працювати, що не дуже реалістично. І можна припустити, що економіка може виграти від 7 до 20% ВВП, де 20% - це якщо всі жінки почнуть працювати, а 7% - це якщо рівень зайнятості жінок буде рівним чоловічому. Це насправді дуже великий потенціал

Ціль жіночої економіки (WOMENOMICS) – стати рушійною силою для розвитку жіночого підприємництва в Україні, бо “Жінки в бізнесі” – це про внутрішню мотивацію, про розвиток, про навчання, про натхнення, про нові бізнес-контакти. А жінка-підприємець значно краще розуміє соціальні потреби, вона значно більш еластична в своїх рішеннях, вона більш стресостійка [8, с. 6].

Тільки сукупність різних гендерних культур, життєвого досвіду і, в кінцевому рахунку, способів мислення може привести до накопичення знань, актуальних для всіх зацікавлених сторін, клієнтів і партнерів. Це, в свою чергу, призведе до підвищення продуктивності, зацікавленості, здатності вирішувати проблеми і поліпшення аналітичних навичок. Таким чином, суспільство зміниться на краще, і від цього виграють всі.

Література:

1. Валентина С. Аналітичне дослідження «Інклюзивний розвиток бізнесу: жіноче підприємництво». – Київ. – 2018. -
2. Лавриненко Н.В. Гендерні відносини в українській родині/Наталія Лаврененко//Соціологія: теорія, методи, маркетинг. – 2010. - №1. – С. 138-162
3. Кісь О. Моделі конструювання гендерної ідентичності жінки в сучасній Україні/Оксана Кісь//Незалежний культурологічний часопис "І". – 2003. – № 27. – С. 76-84.
4. Силласте Г.Г. Изменение социальной мобильности и экономического поведения женщин//Социс.- 2007.- № 5.- С.25-34.
5. Орлова Т.В. Українська жінка в реаліях ринкової економіки: історіографічні студії/Тетяна Володимирівна Орлова // Вісник Державної академії керівних кадрів культури і мистецтв. – 2009. - №4. - Режим доступу: http://www.nbu.gov.ua/portal/Soc_Gum/Vdak/2009_4/24.pdf
6. Укрінформ. Жінки в енергетиці - 2020. Професійне зростання: виклики, можливості та перспективи. – Режим доступу: <https://www.ukrinform.ua>
7. Костенко А.М., Світайло Н.Д. Соціокультурні аспекти реалізації жіночого потенціалу в бізнесі/А.М. Костенко, Н.Д. Світайло//Філософія науки: традиції та інновації. - 2010. - №1(2).- С. 158- 167
8. Katty Kay, Claire Shipman, Сама уверенность. Как преодолеть внутренние барьеры и реализовать себя.- 2014. – С. 6-8

СЕМАНТИКА КОЛЬОРІВ НА ВИШИТОМУ РУШНИКУ

Семенчук В.М.

*студентка факультету історії,
політології та національної безпеки
Східноєвропейський національний
університет імені Лесі Українки
м. Луцьк, Україна*

Колір ниток на вишитому рушнику – це перше, на що ми звертаємо увагу. Адже відразу дивимося на колір, а вже згодом – на орнаменти.

Вишитий рушник для українців – це не просто предмет ужитку, а оберіг в якому збереглися давні магичні символи. Та не усі знають, що кожен колір на рушнику має своє значення.

Білий колір вважається основним кольором вишитого рушника, навіть якщо він не присутній у кольорах ниток, тканина рушника зазвичай є білою. Колір характеризує – символ світла, вічності, святості, божества, життєву силу, радості, святковості, фізичну та духовну чистоту.

Чорний колір несе інформацію, прадавніх знань, зв'язок із предками. А також, на весільних чи інших рушниках він значить силу землі, багатство та енергії. Часто на рушниках його поєднують із білими чи червоними кольорами.

Червоний колір – це мамина любов, здоров'я, сила, захист, мужність, відвага, символ живиці – крові, роду. Найчастіше його використовують на весільних рушниках, тому що він символізує міцність родинних зв'язків, початок дороги. З одного боку це символ любові, а з іншого – символ страждання.

Блакитний колір символізує небо та воду, благородство, вірність і ніжність. Блакитний – це пасивність, спокій, розум, поміркованість, меланхолійність.

Окремо у вишитих рушниках стоїть **жовтий колір**. Суцільно ним рушники не вишивали, але поєднували з іншими відтінками. Символізує мудрість, багатство та достаток.

Зелений колір – символ природи, молодості, краси, радості, плодючості полів, ствердження життя. Він утілює добробут, розвиток, розум, живість, сердечність. Символізує весну, дозрівання, зростання, відродження. Часто символізує безперервність, навіть безсмертя. Колір надії й злагоди, миру та спокою.

Отже, кожен колір у вишитому рушнику має своє символічне значення та несе певне інформаційне навантаження. Поєднання кольорів не лише прикрашало рушники, а створювало його оберегом, захисником від негативної енергії.

Література:

1. Антонович Д. Українська культура. — К., 1993. - С. 392.
2. Г.О. Васьківська. Народні скарби. / К., «Освіта», 1993
3. А.Я. Братків. Роду нема переводу. // Укр. мова і література в школі. – 1989. – № 4
4. Українська народна вишивка: Альбом. – К., 1988

Політичні науки

МІЖНАРОДНО-ПРАВОВИЙ ЗАХИСТ ЦИВІЛЬНОГО НАСЕЛЕННЯ В ПЕРІОД ВОЄННИХ КОНФЛІКТІВ

Абдула Ю.В.

*Студентка факультету міжнародних відносин
Дніпровського національного університету імені Олеся Гончара
м. Дніпро, Україна*

Захист цивільного населення, в т.ч. дітей, як особливо вразливої категорії під час збройних конфліктів, й до сьогодні привертає все більшу увагу сучасних дослідників у галузі міжнародного гуманітарного права та права прав людини, позаяк вимагає ґрунтовного аналізу вже існуючих норм міжнародного права з метою їх подальшого вдосконалення та пошуку дієвих механізмів їх застосування.

Постановка й актуальність проблеми зумовлені тим, що цивільне населення, зокрема й діти, залишаючись особливо вразливою категорією,

незважаючи на зусилля більшості держав світового співтовариства, залишаються основними суб'єктами - об'єктами системної дискримінації, що посилюється особливо в умовах кризових ситуацій, зокрема, під час збройних конфліктів. На жаль, у сучасному світі не простежується тенденція до зменшення міжнародних збройних конфліктів, а особливо збільшується кількість збройних конфліктів неміжнародного характеру (наприклад, країни Африканського Рогу) [1].

Протягом останніх 60 років основними жертвами війни було цивільне населення. Отже, захист цивільних осіб під час збройних конфліктів є наріжним каменем міжнародного гуманітарного права. Цей захист має поширюватись на їхню державну та приватну власність.

Під час Другої світової війни, а також у багатьох конфліктах з тих пір, цивільні особи були основними жертвами збройного конфлікту. Цивільні громадяни завжди страждали у війні, що включала в себе масове винищення, безрозбірливі напади, депортації, захоплення заручників, грабежі та інтернування. Всі ці дії безпосередньо загрожували великій кількості цивільного населення. Відповіддю міжнародної спільноти на дані події стала четверта Женевська конвенція, прийнята в 1949 році.

До 1949 р. Женевські конвенції захищали поранених, хворих, військовополонених. «Конвенція цивільного населення» визнала мінливий характер ведення війни та встановила правовий захист для будь-якої особи, яка не належить до збройних сил чи збройних формувань. Захист також включав цивільну власність. Пізніше такий захист був посилений прийняттям Додаткових протоколів до Женевської конвенції у 1977 році.

До цивільних осіб, які перебувають під впливом сил противника, слід ставитись по-людськи за будь-яких обставин. Вони повинні бути захищені від усіх форм насильства та принизливого поводження, включаючи вбивство та катування. Більше того, у разі притягнення до кримінальної відповідальності вони мають право на справедливий судовий розгляд із забезпеченням усіх істотних судових гарантій.

Захист цивільних людей поширюється на тих, хто намагається допомогти їм, зокрема медичні підрозділи та органи гуманітарної допомоги чи допомоги, що надають необхідні речі, такі як їжа, одяг та медичні товари. Воюючі сторони зобов'язані дозволити доступ до таких організацій. Четверта Женевська конвенція та Додатковий протокол спеціально вимагають від воюючих сторін сприяти роботі Міжнародного Комітету Червоного Хреста.

Ще одним аспектом, що відображає вплив збройних конфліктів на цивільне населення це те, що сім'ї часто розлучаються під час війн. Держави повинні вжити всіх належних заходів для запобігання цьому та вжити заходів для відновлення сімейного контакту, надаючи інформацію та сприяючи відстеженню діяльності.

Захист цивільних осіб, передбачений Женевськими конвенціями та додатковими протоколами, є широким. Проблема останніх 50 років - це їх застосування. Ні держави, ні недержавні збройні угруповання не виконали належним чином своїх зобов'язань. Цивільні громадяни продовжують надмірно страждати майже у кожному збройному конфлікті.

Література:

1. Еволюція норм міжнародного гуманітарного права щодо захисту цивільного населення [Електронний ресурс] / - // МІНІСТЕРСТВО ЮСТИЦІЇ УКРАЇНИ. – 1003. – Режим доступу до ресурсу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/n0020323-11>.

2. INTERNATIONAL LEGAL PROTECTION OF HUMAN RIGHTS IN ARMED CONFLICT [Електронний ресурс] // UNITED NATIONS PUBLICATION. – 2011. – Режим доступу до ресурсу: https://www.ohchr.org/documents/publications/hr_in_armed_conflict.pdf.

МОДЕЛЬ СЕКСУАЛЬНОГО ЗБУДЖЕННЯ

Дмитрієва Марія,

Зайцева Яна

студенти факультету

політико-інформаційного менеджменту

Національний університет

“Острозька академія”

м. Острог, Україна

Анотація: *Нами були розглянуті існуючі моделі сексуального збудження, а також дослідження, які детально розповідають про його порушення і складові. Ми дослідили деякі «домашні» способи лікування порушень сексуальних функцій, які застосовуються людьми найчастіше. На основі вивчених нами відомостей ми спробували висунути власну теорію, як, на нашу думку, доповнює існуючі моделі сексуального збудження.*

Ключові слова: *сексуальне збудження, чотирьохфазна теорія, трифазна теорія, лікування сексуальних дисфункцій.*

Summary: *In the article we have considered existing models of sexual arousal, as well as studies that detail its disorders and components. We have explored some of the "home" ways of treating sexual functions most commonly used by people. Based on the information we have learned, we have tried to put forward our own theory as, in our opinion, it complements existing models of sexual arousal*

Key words: *sexual arousal, four-phase theory, three-phase theory, treatment of sexual dysfunctions.*

Роздивляючись поняття сексуальності, ми з'ясували, що на даний момент існує дві моделі, які розкривають поняття "сексуальне збудження" як ряд послідовних дій – тобто, як алгоритм, який повторюється кожен раз, коли людина відчуває збудження.

Перша модель сексуального збудження з'явилася у 1964 році, в слідстві лабораторного дослідження Вільяма Мастерса і Вірджинії Джонсон. Експеримент

проводився на більш ніж 600 респондентах - чоловіках і жінках [6]. Під час того як респонденти намагалися досягти оргазму в лабораторних умовах - дослідницька команда Джонсон і Мастерса заміряла серцевий ритм, тиск, пульс і геніальну реакцію. На основі дослідження, вони створили **чотирьохфазну модель** сексуального збудження і розслаблення: збудження - плато - оргазм – розрядка [3].

Розглянемо всі чотири фази з точки зору відгуку жіночого тіла на сексуальне збудження.

Збудження. З початком стимуляції частішали серцевий ритм і дихання, малі статеві губи і клітор набухали і темніли, стінки піхви зволожувалися і розтягувалися. Груди набухали, соски піднімалися [1].

Плато. Через роботу бартолінових залоз гирло піхви зволожується. Груди продовжують збільшуватися, іноді реєструвалися випадки короткочасного почервоніння в області грудей. Під час цієї фази внутрішні статеві губи збільшуються вдвічі, порівняно зі станом спокою. Вагіна вигинається навколо шийки і відкривається глибше. Респондент могла відчувати міотонію (мимовільне скорочення м'язів) та іноді карпопедальні спазми (мимовільні скорочення м'язів рук і ніг). Так само на цьому етапі іноді реєструвалася короткочасна затримка дихання або навпаки гучне важке дихання [1].

Оргазм. На даному етапі реєструвалися одночасні скорочення всіх сфінктерів дна таза - в районі уретри, вагіни і ануса. Так само підвищується тиск і серцевий ритм. Таз може здійснювати самовільні качальні рухи. Може спостерігатися продовження карпопедальних спазмів [1].

Розрядка. Всі показники повертаються в стан спокою.

Ця теорія стала популярною в 60-ті так, як була першим детальним науковим описом фізіологічних процесів в рамках сексуальних реакцій. Так само чотирьохфазна модель стала використовуватися, як інструментарій для виявлення різних порушень сексуальної функції.

Досліджуючи дану тему, ми також розглянули **трифазну модель** сексуальної реакції, яку на основі свого психотерапевтичного досвіду розробила Хелен Сінглер Каплан.

У 1970-ті Хелен Каплан висунула свою модель сексуального реагування. Вона вказала на те, що чотирьохфазна модель не є цілісною і вона не охоплює аспекти інтересу до сексу, як такого.

Респонденти Джонсон і Мастерса збуджувались заради цілей проведеного експерименту. Відповідно у них було "бажання" обумовлене тими, чи іншими факторами, які вписувалися в порядок проведення подібного експерименту.

Каплан спробувала перенести цю теорію з лабораторії в реальність і запропонувала враховувати наявність чи відсутність сексуального бажання як такого. Таким чином вона виділила три фази сексуального відгуку на релевантні подразники: бажання - активація - оргазм [2].

Бажання. Під бажанням Каплан мала на увазі наявність інтересу в сексі і сексуальний апетит [1].

Активація. У цій фазі Каплан об'єднала дві перші фази Джонсон і Мастерса (збудження і плато) [1].

Оргазм. Ця фаза так само об'єднує дві фази, виділені Мастерсом і Джонсон (оргазм і розслаблення).

Дана модель на даний момент використовується для діагностики різних проблем, пов'язаних з сексуальним збудженням.

Так само, досліджуючи дану тему, ми розглянули дослідження, проведене в 2013 році в Британії, результати якого свідчать про те, що кожна третя англійка повідомляє про відсутність лібідо протягом останнього року. У віковій групі від 16 до 24 кожна четверта повідомляє про відсутність інтересу до сексу [4]. Що може бути наслідком великого стресу через індустріалізацію суспільства і все більшого перенесення суспільства в більш швидкий цифровий формат (тиск від кількості інформації та людей в мережі призводить до розвитку тривожності).

На основі цього дослідження, а так само дослідження в області сексуальності, яке говорить про контекстну залежності жінок у сексуальній сфері життя [1] і дослідженнях тривожності, які повідомляють про те, що в

стані тривоги людина фізично не може зосередитися на чому-небудь ще крім тривожного фактора, ми припустили, що в сучасних реаліях можна було б розробити нову модель сексуальної реакції. Нам здається модель Мастерса і Джонсон є більш детальною, тому ми взяли її за основу, проте, важливо додати "бажання" про яке писала Хелен С. Каплан і наша пропозиція - додавання фази "психологічне розслаблення".

Психологічне розслаблення. В даному випадку ми маємо на увазі психологічно відповідний стан, в якому людина здатна відчувати інтерес до сексу, ця фаза так само може враховувати контекст (все, що є історією сексуального життя конкретної людини, включаючи момент "тут і зараз").

Таким чином, ми хотіли б припустити, що модель сексуального збудження в нинішніх реаліях могла б виглядати так: Психологічне розслаблення – Бажання - Збудження - Плато - Оргазм - Розслаблення.

Якщо розглядати *лікування від сексуальних дисфункцій*, в чому мали величезне значення чотирьохфазна модель Джонсон і Мастерса і трифазна модель Каплан - на даний момент існують різні варіанти лікування: когнітивно-поведінкова терапія, практика усвідомленості, сенсорно-моторна терапія і різноманітне медикаментозне лікування.

Проте, досліджуючи дану тему, ми прийшли до висновку, що переважна більшість людей вважають за краще шукати більш "швидкий" і менш "соромітний" спосіб вирішення проблем в сексуальній сфері їхнього життя.

В даному випадку ми маємо на увазі винахід "Віагри" (синтезування цитрату сілденафілу) [5] у 1993 році яку спочатку синтезували в пошуку ліків проти стенокардії, і яка не має ніякого або дуже малий вплив на жіночий організм, з яких лише незначний приплив крові до геніталій і підвищення температури. А також не так давно з'явився у вільному продажі штучний гормон меланотан (синтетичний аналог меланокорнітіна, який стимулює вироблення меланіну) [4], який був розроблений, як засіб для автозасмаги в таблетках, але при цьому має побічні ефекти, в тому числі і для жінок - зниження апетиту і підвищення сексуального потягу.

"Благими намірами викладена дорога в Пекло"?

Висновок. На даний момент існує цілком вичерпна модель сексуального потягу, розроблена Х.С. Каплан, яка використовується для діагностики різних сексуальних дисфункцій, а так само різноманітні способи лікування (деякі з яких так само були розроблені Каплан), однак, більшість людей, боячись "реакції суспільства на наявність у них проблем в сексуальній сфері" віддають перевагу мало дієвим, іноді не безпечним та одноразовим способам самолікування.

Література:

1. Эмили Нагоски. Как хочет женщина. 2015.
2. Каплан Х. Сексуальная терапия. Иллюстрированное руководство. 1994.
3. Мастерс У., Джонсон В., Колодны Р. Основы сексологии. 1998.
4. Нина Бронкманн и Эленн Стёкен Даль " Viva La Vagina" 2018
5. Провал, ставший победой. Как изобретали Виагру // [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: https://focusua.cdn.ampproject.org/v/s/focus.ua/amp/world/338016?amp_js_v=a3&_gsa=1&usqp=mq331AQFKAGwASA%3D#aoh=15852609529060&referrer=https%3A%2F%2Fwww.google.com&_tf=%D0%A1%20%D1%81%D0%B0%D0%B9%D1%82%D0%B0%20%251%24s&share=https%3A%2F%2Ffocus.ua%2Fworld%2F338016
6. Цикл сексуальной реакции//[Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: https://studopedia.su/11_69201_tsikl-seksualnoy-reaktsii.html

ТРАДИЦІЇ НАРОДІВ, СПРЯМОВАНІ ПРОТИ ЖІНОЧОЇ СЕКСУАЛЬНОСТІ
ТА СВОБОДИ

Дмитрієва Марія

Зайцева Яна

*студенти факультету політико-інформаційного
менеджменту Національний університет*

“Острозька академія”

м. Острог, Україна

***Анотація:** Розглянуто деякі традиції різних країн, спрямовані проти свобод і проявів сексуальності у жінок, і проаналізовано з точки зору психологічного впливу подібних традицій на жінок.*

***Ключові слова:** жіноча сексуальність, жіночі права, традиції.*

***Аннотация:** Рассмотрены некоторые традиции разных стран, направленные против свобод и проявления сексуальности у женщин и проанализировано с точки зрения психологического влияния подобных традиций на женщин.*

***Ключевые слова:** женская сексуальность, женские права, традиции.*

***Summary:** The article discusses some traditions of different countries directed against the freedoms and manifestations of sexuality women and what analyzes from the point of view of the psychological impact of such traditions for women.*

***Key words:** female sexuality, women's rights, traditions.*

Розглядаючи традиції, спрямовані проти сексуальності і свобод жінок в різних країнах, ми зіткнулися з тим, що варто локалізувати і уточнити визначення - "традиція, спрямована проти сексуальності і свобод".

Під визначенням: "традиції, спрямовані проти сексуальності і свобод" ми пропонуємо розуміти певні поняття/дії, що передаються з покоління в покоління і мають сильний негативний вплив на сексуальність, прояв сексуальності і свободу, аж до покарань несумісних з життям.

На даний момент вивченням і складанням статистики постраждалих від подібних традицій в світі займається Організація Об'єднаних Націй. Ми пропонуємо розглянути ті традиції, які визнані небезпечними, і все ще поширені в світі.

Жіноче обрізання. У 2012 році Генеральна Асамблея ООН прийняла резолюцію, яка забороняє жіноче обрізання, проте, на даний момент не можна сказати, що тенденція поширеності цього виду операцій знизилася.

ВОЗ виділяє три види жіночого обрізання:

1. Клітородектомія - часткове або повне видалення клітора, іноді тільки шкіри, яка його накриває.
2. Видалення клітора і статевих губ.
3. Інфібуляція - видалення клітора і малих статевих губ і зшивання великих статевих губ.

Найчастіше операція проводиться на дому, близькими жінками-родичами або знайомими сім'ї. Іноді звичайними столовими приборами. В бідних поселеннях Африки цю операцію можуть проводити за допомогою осколків скла. Природно, що в таких випадках про санітарію або обезболююче ніхто не замислюється.

У Сомалі інфібуляція досить поширена, ця традиція так само супроводжується іншою, вже шлюбною традицією, коли чоловік, під час першої шлюбної ночі, розрізає або просто розриває руками зрощені верхні статеві губи. Так само цей тип жіночого обрізання поширений в Нігерії, Ефіопії, Гвінеї, Малі, на півночі Судану, Єгипті, Чаді.

За даними ЮНІСЕФ в Гвінеї 97% всіх жінок від 15 до 49 років перенесли процедуру обрізання. У той же час в Єгипті поширення інформації про шкоду подібних операцій привело до того, що все більше ці операції проводять в медичних установах або хоча б просять людей з медичною освітою провести операцію [1].

За даними ООН на даний момент в світі більше 200 млн. дівчат та жінок стали жертвами жіночого обрізання, незважаючи на заборону [4].

Жіноче обрізання часто виправдовується бажанням зберігати жіночу дошлюбну чистоту, що, на нашу думку, більше пов'язано зі старими патріархальними засадами і тендітним в умовах патріархату егоїзмом чоловіків.

Так само, ми пропонуємо розглянути традицію Чорногорії. Якщо в сім'ї в Чорногорії довго народжуються одні дівчата - глава сім'ї може призначити наступну дитину або молодшу дочку - хлопчиком. Таких хлопчиків називають *вірджинами* [2]. Вірджини дають обітницю безшлюбності, вони так само отримують паспорт з чоловічим ім'ям і зазначенням чоловічої статі, так само вони мають право голосу (чого немає у жінок). Дівчаткам, яких призначили хлопчиками не дозволяється займатися "жіночими" справами, такими як вишивання і т.п.

Згодом, вірджини починають сприймати свою реальну біологічну стать неправильно. Створюється така ж психологічна травма, як і у людей чия біологічна стать і гендер від народження не збігаються (трансгендерність). Однак, ми не впевнені, чи можна назвати традицію створення вірджинів насадженою трансгендерністю. Тим не менш, можна з упевненістю сказати, що насадження протилежної статі впливає на психосексуальний розвиток жінок.

Зімбабве так само знаходиться в списку країн з наявним традиціями калічення сексуальності жінок. Звичай "ngozi" - дівчинку можуть віддати в іншу сім'ю в якості своєрідної компенсації за смерть чоловіка, винуватцем якої став чоловік з сім'ї дівчинки. Досягнувши пубертатного періоду (приблизно 11-13 років) вона повинна буде народити сина, замість того, який помер (вона може народити від глави сімейства або від одного з синів цієї родини) [3].

Інший звичай в Зімбабве "chimutsa marfiwa" (спадок дружини), згідно з яким сестра померлої заміжньої жінки повинна замінити її в будинку чоловіка [3].

Наступна традиція "*вбивства честі*", яка поширена в Східній Туреччині, Йорданії, Індії, Пакистані, Сомалі, на Північному Кавказі, в тому числі в Чечні.

Суть цієї традиції в тому, що чоловік (батько, брат, чоловік, молода людина) можуть вбити жінку, якщо вважатимуть, що вона ганьбить честь сім'ї

або конкретного чоловіка. В даному випадку, паплюжити честь може все що завгодно - чутки про сексуальну не стриманість/флірт, зґвалтування, викладання відвертих, з точки зору тої чи іншої країни, фото в соціальних мережах, не дотримання правил поведінки для жінок - все що завгодно може стати причиною вбивства.

За оцінками ООН на 2010 рік щорічно в світі відбувається близько 5 тисяч вбивств честі, що є лише офіційною статистикою - не зареєстрованих випадків набагато більше [5].

У деяких з цих країн так само поширені такі традиції як "крадіжка наречених" що веде до дуже ранніх шлюбів, "примусова перевірка невинності" і заборона на навчання після укладення шлюбу, а не так давно набув поширення звичай "помста колишніх". Всі ці традиції сильно впливають на життя жінок в цих країнах, а так само на сімейні відносини в цих країнах.

Якщо говорити більш детально про традиції, згаданих раніше, варто сказати, що всі вони насаджуються чоловіками жінкам. Якщо аналізувати можливості чоловіків і жінок в країнах, де поширені подібні традиції, можна помітити, що в цих країнах одна стать має більше влади і прав, ніж інша.

Висновки. Підсумовуючи, ми розглянули кілька все ще існуючих традицій, які мають сильний вплив на психосексуальний розвиток, на прояв сексуальності і на права і свободи людей. Ми так само хотіли б зробити припущення про те, що подібні традиції поширені тільки в тих регіонах, де одна біологічна стать вважається вище за статусом, ніж інша, що є основою для того, щоб такі традиції існували і ставали більш жорстокими до тих, хто від них страждає.

Література:

. Управление Верховного комиссара ООН по правам человека, Калечащие операции в Гвинее, 28 апреля 2016, [Электронный ресурс]. Режим доступа до ресурсу: <https://www.refworld.org.ru/docid/572b26034.html> [последняя дата доступа 21 марта 2020]

2. Пять традиций, калечащих женщин : [https://mir24.tv/news/16-402662/pochta-rossii-priostanavlivaet-rabotu-s-15-stranami-iz-za-koronavirusa]
3. World Health Organisation. Сексуальное насилие. Глава 6. С. 155 - 180
4. Женские обрезания не смотря на запрет [Электронный ресурс]. Режим доступа до ресурсу: https://www-bbc-com.cdn.ampproject.org/v/s/www.bbc.com/russian/amp/features-47142789?amp_js_v=a3&_gsa=1&usqp=mq331AQFKAG-wASA%3D#aoh=15848098006667&csi=1&referrer=https%3A%2F%2Fwww.google.com&_tf=%D0%A1%20%D1%81%D0%B0%D0%B9%D1%82%D0%B0%20%251%24s&share=https%3A%2F%2Fwww.bbc.com%2Frussian%2Ffeatures-47142789
5. Традиции, калечащие женщин [Электронный ресурс]. Режим доступа до ресурсу: <https://allovertheus.ru/zutkie-tradicii-narodov-kotorye-kalecat-zensin-top-6-foto-opisanie/>

УДК 811.112.2

Філологічні науки

ЕТИМОЛОГІЯ НІМЕЦЬКИХ ГЕОРТОНІМІВ *VALENTINSTAG*, *MARTINSTAG*
ТА *SILVESTER*

Белякова А.О.

*студентка юридичного факультету
Дніпропетровський державний
університет внутрішніх справ,
м. Дніпро, Україна*

Мова є невичерпним джерелом знань про минуле та сьогодення кожного народу. Вивчаючи іноземну мову студенти здобувають не лише комунікативні навички, а й дізнаються про фольклор, історію та культуру народу-носія. У лінгвістичних джерелах відображений розвиток цивілізації, історія формування окремих етносів, їх загальні та індивідуальні риси, історія взаємодії та культурних взаємовпливів народів у різні історичні епохи. Лінгвістичні джерела за часом появи давнішими за писемні джерела. Вивченням деяких груп лінгвістичних джерел займаються окремі розділи історичної і філологічної

ономастики. Це назви і власні імена географічних об'єктів, людей, народів, держав, космічних об'єктів, рослин, тварин, міфічних персонажів, релігійних свят і т.п [1, С. 278-279].

Вивчення культових геортонімів – назв релігійних свят [3, С. 56], важливих для народу-носія мови, що вивчається, постає невід'ємним компонентом навчального процесу, адже ознайомлення із культурою та історією іншої країни є потужним мотиваційним рушієм для подальшого самостійного вивчення мови. Чи не найвідомішими геортонімами німецької мови, які мають антропологічне походження є *Valentinstag*, *Martinstag* та *Silvester*.

Martinstag (День Святого Мартіна) припадає на 11 листопада. У сучасній Німеччині його відзначають не лише католики, а і протестанти. Другі, правда, святкують днем раніше і вшановують іншого Мартіна – батька німецької Реформації Мартіна Лютера (Martin Luther), котрий народився 10 листопада, а 11 числа – його хрещення в День Святого Мартіна, що, як відомо, і вплинуло на вибір імені майбутнього теолога і основоположника протестантського віровчення.

Святий Мартін, Мартін Милостивий або Мартін Турський колись був одним з найбільш шанованих святих Західної Європи. У Франції часів Середньовіччя його ім'я носило 3667 храмів. У Кельнському архієпископстві наприкінці XII століття Святому Мартину було присвячено більше храмів, аніж Діві Марії й апостолу Петру. Не випадково саме в цей день в 1810 році в Пруссії було скасовано кріпосне право.

За версією істориків, на той час 11 листопада був останнім днем перед початком 40-денного Великого посту перед Різдвом. Люди мали останню можливість насолодитися ситним смаженим м'ясом та спожити їжу, яку заборонено впродовж посту. Тому однією з найголовніших страв на святковому столі є смажений гусак. Пов'язують цю гастрономічну традицію також із закінченням сільського року – день оплати праці наймитів, виплати податків (часто продуктами та домашньою птицею, наприклад, гусями), зміни господарів, укладання орендних договорів на землю, гулянь перед початком тодішнього передріздвяного посту [4].

Silvester Tag. У літургійному календарі римсько-католицької церкви 31 грудня – день пам'яті святого Сильвестра. Цей святий вшановується і православними, тільки дата інша: 2 (15) січня.

У різні епохи прихід нового року «прив'язували» до різних дат. У Європі, в тому числі і у всіх численних німецьких князівствах, до середини XVI століття (в деяких країнах ще пізніше) Новий рік святкували разом з Різдвом, в ніч з 24 на 25 грудня. Але з підготовкою Григоріанської реформи календаря кінець року було перенесено на 31 грудня. У німецьких землях, за деякими винятками, це сталося ще в 1544 році, за 38 років до переходу на Григоріанський календар.

А в Європі з перенесенням дат день святого Сильвестра став синонімом (або, якщо завгодно, псевдонімом) новорічного свята. Коли в Німеччині говорять *Silvester*, мають на увазі перш за все новорічну ніч. Те ж саме і для Італії («ніч святого Сильвестра» - *Notte di San Silvestro*), Франції (*Réveillon de la Saint-Sylvestre*), Польщі (*Sylwester*), Чехії (*Silvestrovské oslavy*) [5].

Valentinstag. За легендою, назва свята походить від імені молодого служителя церкви, котрий жив у 3 столітті, за часів правління імператора Клавдія II. Монарх мріяв завоювати весь світ, але його честолюбним планам заважала катастрофічна нестача солдатів. Військовому призову підлягали майже всі юнаки. Їм забороняли шлюби в період служби: імператор був упевнений, що від одруженого солдата буде мало толку на поле бою, так як більшу частину часу він буде думати не про військові подвиги, а про дружину і дітей.

Єдиною людиною, який пішов проти імператора, став Валентин. Він потайки продовжив проводити церемонії вінчання у своїй церкві. За що і поплатився: за наказом імператора його ув'язнили та засудили до смертної кари. Однак і там священик встиг залишити слід. За переказами, юнак полюбив незрячу дочку тюремника Юлію. Силою молитви він зцілив дівчину, а перед стратою встиг відправити їй прощальну записку з освідченням і підписом «Твій Валентин», яка й стала першою «валентинкою». Пізніше католицька церква канонізувала самовідданого священика

Згідно зі ще однією поширеною версією, Валентинів день – результат хитромудрого плану християнського духовенства. Служителі намагалися пов'язати із церковної датою Луперкалії – свято родючості, а вже наприкінці V століття Папа римський Геласій оголосив Луперкалії поза законом, а 14 лютого призначив Днем святого Валентина.

Першою валентинкою, що збереглася до наших днів вважають записку герцога Чарльза Орлеанського в 1415 році. Перебуваючи в одиноосібній камері Лондонського Тауера, він багато часу проводив за написанням любовних листів дружині. Одне з таких послань зараз зберігається в Британському музеї [2].

Усі три геортоніми *Valentinstag*, *Martinstag* та *Silvester* мають спільні риси, а саме: утворення від чоловічого імені за допомогою поєднання із словом «день», або без нього; мають романтичну легенду, яка включає в себе закодовану історію, що відбиває побут та світосприйняття певної епохи розвитку; відзначає завершення одного та початок іншого життєвих циклів. Таким чином, вивчення геортонімів є перспективним для подальшого вивчення не лише з точки зору мотивації студентів, які вивчають німецьку мову, а й у напрямку аналізу назв свят як частини ономастики та концептології.

Література:

1. Андрій Зубко УКРАЇНСЬКА ОНОМАСТИКА: ЗДОБУТКИ ТА ПРОБЛЕМИ <http://dspace.nbu.gov.ua/bitstream/handle/123456789/32501/19-Zubko.pdf?sequence=1>
2. День Святого Валентина. Истории и традиции. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://aussiedlerbote.de/2019/02/den-svjatogo-valentina-istorija-i-tradicii/> – Назва з екрану.
3. Єрмоленко С.Я. Фольклор і літературна мова / С.Я. Єрмоленко. – К., 1987. – 244 с.
4. [Как празднуют Деня святого Мартина в Германии.](https://www.dw.com/ru/%D0%BA%D0%B0%D0%BA-%D0%BF%D1%80%D0%B0%D0%B7%D0%B4%D0%BD%D1%83%D1%8E%D1%82-%D0%B4%D0%B5%D0%BD%D1%8C-) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://www.dw.com/ru/%D0%BA%D0%B0%D0%BA-%D0%BF%D1%80%D0%B0%D0%B7%D0%B4%D0%BD%D1%83%D1%8E%D1%82-%D0%B4%D0%B5%D0%BD%D1%8C->

%D1%81%D0%B2%D1%8F%D1%82%D0%BE%D0%B3%D0%BE-
%D0%BC%D0%B0%D1%80%D1%82%D0%B8%D0%BD%D0%B0-%D0%B2-
%D0%B3%D0%B5%D1%80%D0%BC%D0%B0%D0%BD%D0%B8%D0%B8/a-
16345431 – Назва з екрану.

5. Почему Сильвестр? Как в Германии празднуют Новый год. [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <https://liveberlin.ru/articles/2016/12/30/silvester/> – Назва з екрану.

Філологічні науки

СТИЛІСТИЧНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ «THE TOM SNYDER TOMORROW SHOW»

Данилюк М. П.

У дослідженні зосереджено увагу на стилістично-забарвленій лексиці ведучого «The Tom Snyder Tomorrow Show». Стаття містить результати аналізу зображально-виражальних засобів у контексті стилістичної морфології, лексикології та семасіології.

The research deals with the connotative words presented by the host of the TV programme «The Tom Snyder Tomorrow Show». The study reflects the results of the expressive means` analysis in the context of stylistic morphology, lexicology and semasiology.

Ключові слова: *дискурс, стилістично-забарвлена лексика, стилістика англійської мови, ток-шоу.*

Постановка наукової проблеми та її значення. Будь-яка спеціалізована форма дискурсу має свою унікальну мову. Засоби масової інформації не є винятком. Так, стиль – унікальне явище, характерне не лише для кожного телевізійного продукту, а й для головного комунікатора програми. За допомогою стилістичних засобів хід обговорення ток-шоу набуває необхідного рівня емоційної напруги, експресивності, розміреності, посилення категорії

якості, суб'єктивної модальності мовлення тощо. Саме манера використання тих чи інших засобів формує індивідуальний стиль програми та визначає цілі, які ставлять перед собою автори випусків. Зображально-виражальні стилістичні засоби здатні зробити мовлення ведучих прагматичним, а, отже, і ефективним. Ведучі цього жанру, внаслідок його неоднорідності та феноменальності, схильні до поєднання часто несумісних тенденцій у своєму мовленні.

Теоретичні засади жанру ток-шоу висвітлені у працях вітчизняних та зарубіжних авторів. Зокрема, А. О. Капелюшного [1], посібник якого охоплює особливості стилістичного використання в мовленні працівників телебачення лексичних та синтаксичних засобів. Також у статті К. Іллі [4] досліджуються лінгвістичні характеристики ток-шоу як жанру телевізійного дискурсу. С. В. Светлана [2] розглядає семантико-стилістичні особливості телевізійного мовлення. Оскільки праці А. Н. Мороховського [3] вважаються класичним теоретичним підґрунтям для дослідження стилістики англійської мови, класифікація на стилістичну морфологію, лексикологію та семасіологію лягає в основу аналізу «The Tom Snyder Tomorrow Show».

Актуальність роботи полягає в тому, що мовознавче дослідження цього ток-шоу є важливим сегментом при вивченні цього жанру як лінгвістичного феномену, адже ступінь практичної наукової розробки даної теми вимагає доопрацювання. Тобто попри наявне міждисциплінарне та міжкультурне теоретичне підґрунтя ток-шоу як жанру, лінгвістичний аналіз та порівняння таких трансляцій залишається науковим завданням у зв'язку з відносно нещодавньою появою розмовної форми програм на просторах телебачення.

Мета статті полягає у описі стилістичних характеристик «The Tom Snyder Tomorrow Show». Відповідно до мети, сформульовано **завдання** дослідження: визначити стилістично-забарвлену лексику цього ток-шоу.

Виклад основного матеріалу й обґрунтування результатів дослідження. «The Tomorrow Show with Tom Snyder» – це програма, що характеризується неоднорідним використанням стилістичних фігур. Здебільшого, для ток-шоу притаманна неформальність. Т. Снайдер жартує,

іронізує та копіює певні стилістичні особливості висловлювань запрошених гостей програми. Однак, в залежності від свого співрозмовника, мовлення ведучого змінюється: з'являються евфемізми, прийоми хеджингу, книжна лексика, уникнення сленгових виразів. В цьому і полягає феномен ведучого: стилістично-забарвлене мовлення Т. Снайдера варіюється від випуску до випуску, що в ретроспективі формує унікальний образ головного комунікатора шоу. Ефірна необмеженість та можливість використання будь-яких зображально-виражальних структур дозволяє ведучому запрошувати неординарних персоналій з різних сфер культурного та суспільного життя.

З метою надання додаткової значимості об'єкту обговорення, ведучий використовує прийоми, характерні для стилістичної морфології, лексикології та семасіології. До аспектів граматичної будови мовлення Т. Снайдера, типових для вираження емоційності, відносимо оксиморон. Така незвична стилістична фігура привертає увагу глядачів. Наприклад, вираз «*disgustingly healthy*», вжитий Т. Снайдером під час розмови з американським кіно продюсером Аланом Карром, слугує допоміжним елементом для підняття теми здоров'я гостя. Ще одним стилістичним засобом для привертання уваги глядачів до теми обговорення є емфатична конструкція, що використовується з метою надання певній частині мови експресивного значення. Наприклад: *this guy does sound like me* [5]. Так, посилення категорії якості певної частини мови – це ключовий елемент, що яскраво характеризує стилістику мовлення Т. Снайдера. У ході програми ведучий також неодноразово використовує нетипові артиклеві форми, наприклад: *You know, speaking of heat, boy you're quite the dancer* [5]; *...had an opportunity to meet a gentleman we referred to at the time as the Director, Mr. Alfred Hitchcock* [6].

Іншою морфологічною особливістю вважаємо повтор сполучника. У випадку неодноразового використання сполучника перед кожним однорідним членом речення, ведучий утворює незакінчений, або відкритий, однорідний ряд. Приклад цьому знаходимо у ході випуску за участі музичної групи «KISS». Такий стилістичний засіб також використовується ведучим як інструмент, щоб підкреслити ідеї, які з'єднує сполучник «*and*»: *... their chokers and their capes*

and their jewels and there paraphernalia and their makeup, and I cannot believe that they would spend all this time [8].

У мовленні ведучого також присутні стилістичні фігури, характерні для лексикології. У зв'язку з тим, що ток-шоу трансливалося у нічну пору доби, значна кількість вульгаризмів та розмовних фігур присутня при спілкуванні учасників програми. Характерними сленгізмами, що використовувалися у мовленні ведучого є: *terrific, ya, not getting anywhere, gee, gosh, teed off, buddy, 'cause, that's that, catch one's ear* тощо. Такі вирази створюють атмосферу невимушеності та неформальності між співбесідниками. Широкого використання також набули умовні речення та конструкції «I wish». Прикладами таких зображально-виражальних засобів слугують уривки розмов у ході декількох випусків ток-шоу участі різних запрошених гостей: *If it isn't, I'll throw the question away* [5]; *If I said to you Diabolique, would you know that one?* [8]; *I wish that something could be done* [5].

До фігур стилістичної лексикології належать також повторення. Вважаємо, що ця стилістична фігура використовується ведучим безпосередньо як наслідок попередньої напруженої мовленнєвої взаємодії з гостем. Т. Снайдер повторює фразу двічі для зміни тематики розмови та уникнення конфліктної ситуації між співрозмовниками: *Let me try this: what do you like? I mean, I've heard you tell about a lot of things you don't like; what do you like?* [5]. Інверсія, тобто непрямий порядок слів, за допомогою нетипової синтаксичної побудови речення, зміщує інтонаційний наголос та тематичний акцент висловлювання. Ведучий неодноразово звертається до цього зображально-виражального прийому у ході розмови з різними запрошеними гостями: *Well, sir, it's a hot life you lead* [5]; *Cartoons I care for* [8]; *Little did anybody realize back in the early 1970s what an impact four men from New York would have on the rock scene in this country* [8].

І, зрештою, мовленню ведучого «The Tomorrow Show with Tom Snyder» також характерні стилістичні фігури семасіології, тобто ті, що орієнтовані на значення слова. Так, найбільшого поширення набули порівняння. За допомогою цього тропу Т. Снайдер звертає увагу глядачів на важливі особливості об'єкта

обговорення: *I heard you were ... a kind of a hellion [9]; ... he looks and sounds a lot like you [9]; But you're kinda like a spaceman huh?[8].*

Сатиричного спрямування висловлюванню надає стилістична фігура іронії: *I'm having an awful time* [8]. Т. Снайдер застосовує дану структуру у своєму мовленні для висловлення ідейно-емоційної оцінки явищ. У ході аналізу особливостей мови ведучого також знаходимо приклади метафор. У випуску за участі А. Хічкока, ведучий використовує цей зображально-виражальний засіб у виразі «*instant catharsis*» (*Do you think the world would be better if there were not this instant catharsis?* [6]). Під цим метафоричним словосполученням Т. Снайдер має на увазі постійну комунікацію між людьми і, як наслідок, її негативний вплив один на одного.

До семасіологічних засобів вираження також належить ономаіопея, тобто звуконаслідування. Прикладом слугує частина розповіді головного комунікатора програми стосовно підготовчого етапу випуску за участі «KISS»: *Before you guys came on, they gave me a little sheet on each one of you to read, you know, where you're from ... and blah, blah, blah...* [8]. За допомогою такого звуконаслідування, ведучий намагається дистанціюватися від «формальностей» та мінімізувати вагомість сказаного. В цьому випадку вважаємо ономаіопею «*blah, blah, blah*» дієвим стилістичним прийомом для подолання бар'єру між співрозмовниками, особливо, зважаючи на те, що запрошеними гостями були представники іншого покоління, соціальної верстви.

Таким чином, до стилістичних особливостей ток-шоу Т. Снайдера належать морфологічні, лексикологічні та семасіологічні зображально-виражальні засоби. Найбільшого поширення у мовлення головного комунікатора програми набули сленгові вирази, порівняння, нетипові артиклеві форми, умовні конструкції, інверсії та метафори. Варто зауважити, що значна частина проаналізованих стилістичних засобів використовується Т. Снайдером безпосередньо, у непідготовленому мовленні, з огляду на динаміку випусків та непередбачуваність запрошених гостей ток-шоу. У зв'язку з тим, що запрошені гості (у більшості

проаналізованих випусків) не підпорядковуються сценарію програми, намагаються порушити встановлений регламент ток-шоу, ведучий вдається до незвичних стилістичних рішень. **Тому, феномен «The Tomorrow Show with Tom Snyder»** полягає у стилістичній неоднотипності. Мовлення ведучого характеризується експресивністю, орієнтованістю на співрозмовника.

Література:

1. Капелюшний А. О. Телебачення прямого ефіру : практика мовлення, типові помилки : Навчальний посібник / А. О. Капелюшний. – Львів : ПАІС, 2011. – 400 с.
2. Светлана С. В. Телевизионная речь : функции и структура / С. В. Светлана. – М. : Издательство Московского университета, 1976. – 154 с.
3. Стилистика английского языка / Мороховський А. Н., Воробьева О. П., Лихошерст Н. И., Тимошенко З. В. – К. : «Вища школа», 1984. – 236 с.
4. Illie C. Talk Shows / C. Illie // Journal of Pragmatics. – 2006. – 32 (2). – P. 489–493. – Access mode: http://didattica.uniroma2.it/assets/uploads/corsi/14-3780/Talk_shows.pdf .
5. Tom Snyder Tomorrow Show starring Alan Carr, John Lydon and Keith Levene (PiL). – Access mode : <https://www.youtube.com/watch?v=zx3ti9qFWZA-&t=647s> .
6. Tom Snyder Tomorrow Show starring Alfred Hitchcock. – Access mode : <https://www.youtube.com/watch?v=rNOsxcM0dBw&t=34s> .
7. Tom Snyder Tomorrow Show starring Iggy Pop. – Access mode : <https://www.youtube.com/watch?v=Bh97e3gjkA8> .
8. Tom Snyder Tomorrow Show starring KISS. – Access mode : <https://www.youtube.com/watch?v=d3Zuw1Y8QrU> .
9. Transcripts SNL: The Rolling Stones: 10/07/78: Tomorrow. – Access mode : <https://snltranscripts.jt.org/78/78atomorrow.phtml> .

SCENARIO OF BREXIT IN THE COGNITIVE PERCEPTION OF THE BRITISH PEOPLE

*Мігашко Д. В.,
студентка Інституту філології
Київський національний університет імені
Тараса Шевченка
м. Київ, Україна*

Key words: *cognitive linguistics, political discourse, frame, scenario.*

In linguistics there are basically three main scientific paradigms: comparative-historical (based on the principle of historicity and which studies emergence of the language and its development), system-structural (which focuses on the word) and, finally, anthropocentric, which puts the human being in the centre of linguistic analysis and studies language personality in all its diversity [2, p. 64]. Proponents of the anthropocentric linguistic paradigm claim that the language can not be learned separately from cognitive and affective-motivational activities of the linguistic personality [4, p. 4]. Thus, cognitive linguistics has become the tool with the help of which one may study the correlation between cognitive processes and speech of a person.

Nowadays people are influenced by huge amount of information and political sphere also has an effect on the minds of the speakers. It has become an integral part of people`s life along with arts, science, technology and medicine. Relevance of the research is conditioned by the fact that the current state of the language and the changes that occur in it are in some cases determined by scenarios that are built by political leaders to create a positive or negative image of a particular phenomenon.

Thus, British political discourse was chosen as the object of this study to describe contemporary linguistic phenomena and processes. The subject of the study is the scenario of Brexit, which is embedded in the minds of British people and also the way in which this scenario is actualized in British political discourse based on the examples of speeches by the British Prime Minister Boris Johnson. The purpose of

this publication is to understand the connections that are created in human cognitive activity under the influence of modelling a particular scenario of Brexit.

Such cognitive category as scheme can be divided into schemes of scenes or frames and schemes of events, that is scenarios / scripts. Frame is considered to be a multicomponent concept which is conceivable in the integrity of its components, a set of standard knowledge about an object or phenomenon. Scenario contains standard sequence of events, which is conditioned by a certain recursive situation [3]. Thus, the frame is a static mental image of a stereotypical situation, whereas the scenario is a dynamic representation of certain schemes.

Having analyzed linguistic units used by the British Prime Minister Boris Johnson to create a positive scenario of Brexit in the cognitive perception of the British, key collocations of the scenario were identified, namely: *take advantage of economic freedoms, unite for something new, take back control of borders, restore national sovereignty of Britain, make the decision made by the entire British nation*. All of the aforementioned units have positive connotation and are used to create positive image of Brexit in the cognition of British people. In addition to an informative aspect of the language, it is a bright example of mood and intentions display of a person which has an influential effect on cognitive perception of the nation. Words of political leader of the country, especially those of the Prime Minister, emotional colouring of their speech contribute to the possibilities of using various linguistic levers in order to affect the cognitive-conceptual picture of the recipients' world.

The prospect of further research may be a comparative analysis of the positive scenarios of Brexit in the linguistic picture of the world in the cognition of the British people with the negative ones that are being shaped by the opponent political leaders of Britain's exit from the EU.

Література:

1. Болдырев Н. Н. Теоретические основы и методологические принципы когнитивного исследования языка. *Вестник Челябинского государственного университета*. № 24 (315). 2013.

2. Воркачев С.Г. Лингвокультурология, языковая личность, концепт: становление антропоцентрической парадигмы в языкознании // Филологические науки. – 2001. – №1. – С.64-72.

3. Дарбанов Б.Е. Теория схемы, фрейм, скрипт, сценарий как модели понимания текста. URL: <https://publikacia.net/archive/2017/6/2/18>

4. Кубрякова Е. С. Семантика в когнитивной лингвистике (о концепте контейнера и формах его объективации в языке) // Известия АН. Серия литературы и языка. 1999. № 5-6. С. 3-12.

5. Лазариди М.И. Психические состояния в полевом описании: номинативно-функциональный аспект: Монография / М.И. Лазариди. Бишкек: Издательство МПСИ, 2011. 356 с.

6. Boris Johnson's Brexit speech (14 Feb, 2018). URL: <https://blogs.spectator.co.uk/2018/02/full-text-boris-johnsons-brexit-speech/> (дата звернення 30.12.2019).

7. Boris Johnson`s speech on the steps of Downing Street (13 Sept, 2019). URL: <https://blogs.spectator.co.uk/2019/12/full-transcript-boris-johnsons-speech-on-the-steps-of-downing-street/> (дата звернення 30.12.2019).

8. Boris Johnson Saturday Parliament Address on Brexit (10 Oct, 2019). URL: <https://americanrhetoric.com/speeches/borisjohnsonaturdayparliamentbrexitdeal.htm> (дата звернення 30.12.2019).

УДК 81'367

Філологічні науки

ПИТАННЯ ПАРАТАКСИСУ Й ГПОТАКСИСУ СКЛАДНОГО РЕЧЕННЯ В СТУДІЯХ В. О. БОГОРОДИЦЬКОГО

*Ніколайчук А.С.,
старший викладач кафедри
германської та слов'янської філології
Донбаський державний педагогічний університет
м. Слов'янськ, Україна*

У кінці ХІХ ст. виник формальний напрям: лінгвісти починають аналізувати речення в термінах власне лінгвістичних, а не запозичених з інших

наук. Багато ідей, уперше чітко сформульовані в межах формального підходу, займають важливе місце в деяких сучасних теоріях.

Проблема паратаксису й гіпотаксису в складному реченні чітко висвітлена в працях П. Ф. Фортунатова [1], О. О. Шахматова [2], Є. Ф. Будде [3], О. М. Пешковського [4], М. М. Петерсона [5] та ін.

Кроком уперед у вивченні складного речення стали дослідження В. О. Богородицького щодо сурядності й підрядності. Зокрема, лінгвіст указав на відсутність різкого протиставлення паратактичних і гіпотактичних конструкцій: «Звичайний поділ усіх складних речень на складносурядні й складнопідрядні має певну штучність, особливо коли намагаються живу різноманітність мови вкласти в ці дві наперед визначені й надто категорично відмежовані рубрики» [6, с. 229].

Учений стверджував, що насамперед, у будь-якому складному реченні його частини становлять одне зв'язне ціле, так що, взяті окремо, уже не можуть мати достатньо попереднього смислу або ж зовсім неможливі, подібно тому, як морфологічні частини слова наявні лише в самому слові, але не окремо від нього; отже, ні та, ні інша частини складного речення не є самостійними, але тільки разом утворюють одне ціле [там же]. Отже, на думку В. О. Богородицького, і головне речення в складнопідрядному не є цілком самостійним.

Дослідник пропонував під час вивчення складних речень «прагнути до того, щоб безтенденційно визначати типи зв'язків або відношень між обома частинами складних речень і способів формального позначення цих зв'язків у мовленні (уключаючи й відсутність з'єднувальних слів, так само як і порядок слів й інтонацію)» [там же].

Складні речення, як відзначав учений, можуть утворюватись: 1) з рівноправних речень (так званих складових); 2) з нерівноправних речень – головного із залежним від нього підпорядкованого. На думку В. О. Богородицького, при сурядному зв'язку зберігається самостійність і повнота значення кожного зі сполучених речень, тоді як при підрядності «одне речення, а саме: підпорядковане, слугує частиною головного, що відповідає на

те чи інше питання при цьому останньому» [там же, с. 228, 229].

Крім двох зазначених типів складного речення, В. О. Богородицький виокремлював ще один перехідний тип, у якому частини складного речення є взаємозумовленими. До таких речень учений відносить умовні й допустові, які приєднуються відповідно за допомогою сполучників *если, хотя*. В. О. Богородицький указував, що в цих реченнях «немає тієї підрядності, характерної для інших підрядних речень; це доводиться властивістю умовних і допустових частин складного речення виокремлюватися в самостійне ціле, чого не відбувається при гіпотаксисі. Порівняйте: *Если бы у меня были крылья! Ну, хотя бы и так?* [там же].

Учений започаткував структурно-семантичну класифікацію гіпотактичних речень. Удосконалення цієї класифікації знаходимо в працях М. С. Поспелова, В. А. Белошапкової, С. Г. Ільєнко та інших учених.

В. О. Богородицький виокремив типи підрядних речень відповідно до характеру зв'язку з головним реченням, класифікуючи вже не за способом формального приєднання до головного речення, а на основі значенневих відмінностей. Зокрема, 1) означально-описові; 2) уподібнювально-порівняльні; 3) часові; 4) з'ясувальні; 5) умовні; 6) допустові; 7) причинові; 8) наслідкові [там же, с. 230–237].

Література:

1. Фортунатов Ф. Ф. Избранные труды : в 2 т. М. : Гос. учебно-пед. просвещение РСФСР, 1956. Т. 1. с. 452.

2. Шахматов А. А. Синтаксис русского языка. Л. : Учпедгиз, 1941. 620 с.

3. Будде Е. Ф. Основы синтаксиса русского языка. *Русский филологический вестник*, 1913. № 3–4. С. 121–382.

4. Пешковский А. М. Существует ли в русском языке сочинение и подчинение предложений. *Избранные труды*. М. : Учпедгиз, 1959. С. 52–57.

5. Петерсон М. Н. Лекции по современному русскому литературному языку : пособие [для студентов пединститутів]. М. : Моск. гос. пед. ин-т им. К. Либкнехта, 1941. 172 с.

6. Богородицкий В. А. Общий курс русской грамматики. 5-е изд. Казань : Гос. соц.-экон. изд-во, 1935. 354 с.

ПЕРЕКЛАДАЦЬКІ ПОМИЛКИ В УКРАЇНСЬКІЙ МЕДИЧНІЙ ТЕРМІНОСИСТЕМІ

Сайко М.А.
аспірант катедри
германської філології та перекладу
імени Тараса Кияка
Київський національний університет
імени Тараса Шевченка

Оскільки запропонована розвідка присвячена висвітлюванню питання перекладацьких помилок в українській медичній терміносистемі, матеріалами слугуватимуть національні варіанти міжнародних термінологічних стандартів, зокрема МКХ-10, переклад якого було оприлюднено 1998 року [1], а також чинна анатомічна номенклатура (2001) [2]. Цікаво прослідкувати, що МКХ-10 досі жодного разу не було офіційно перевидано, на що скоро, вочевидь, не буде потреби, позаяк від 1 січня 2022 року медична спільнота послугуватиметься МКХ-11. Щодо анатомічної номенклатури необхідно зауважити, що 2010 року її було перевидано [3], однак кількість перекладацьких помилок у ній не зменшилася, навіть навпаки.

Будучи однією з категорій сучасного перекладознавства, *«перекладацькі помилки поділяються на перекладові (прагматичні, культурні та формальні) і мовні»* [4, с. 166]. У контексті перекладацьких помилок (перекладових та мовних) необхідно наголосити на тому, що вони можуть стати причиною лікарських помилок, особливо ж коли мовиться про національні варіанти міжнародних термінологічних стандартів.

До перекладових помилок належать такі, що, викривлюючи лінгвістичний код, витворюють нову реальність, а тому є симулякрами, особливо ж коли їм притаманне самовідтворювання. Термінологічним симулякром є стороннє тіло, що видає себе за *«природний і повновартісний «орган» української медичної терміносистеми»* [5, с. 116]. Яскравим прикладом перекладової помилки в

українському перекладі МКХ-10, що своєю чергою може спричинитися до лікарської помилки, є псевдовідповідник до англійського складеного терміна *multiple and bilateral precerebral artery syndromes* (нім. *multiple und bilaterale Syndrome der extrazerebralen hirnversorgenden Arterien*) (код G45.2). Український варіант подає терміносполуку *множинні та двобічні синдроми церебральних артерій*. У цьому контексті неабиякої значущости набувають засади стандартизації медичної термінології, до яких, приміром, належить засада термінотвірної похідності: якщо у чинній анатомічній номенклатурі похідні терміни від лексеми *cerebrum* (укр. *великий мозок*) містять лексему *мозковий* (напр., *мозкова ямка, мозкова поверхня, мозкова частина, мозкові випини* тощо), а латинського приростка *pre-* послідовно відтворено як *перед-*, то *precerebral* – це не *церебральний* (як подає МКХ-10), однаке *передмозковий*. Отже, перекладова помилка, що її зробили перекладачі українського варіанту МКХ-10, полягає в тому, що мовиться про *множинні та двобічні синдроми передмозкових артерій*, однаке не про *мозкові* чи, як подано у стандарті, *церебральні*.

До мовних помилок належать такі, що порушують мовну норму. У контексті конечної потреби на забезпечення нормативної еквівалентности у перекладі МКХ-11 українською мовою варто зауважити, що порушення питання термінологічних симулякрів та здійснення термінологічної десимулякризації є нагальними. У поданій нижче таблиці зіставлено первотвірні терміни з їхніми законодавчими та нормативними відповідниками (див Табл. 1.):

Табл. 1. Десимулякризація української медичної термінології

Первотвірний термін	Псевдостандарт	Нормативний відповідник
Rubella	краснуха	червоничка
Glandula thyroidea	щитоподібна залоза	щитова залоза
Hernia	грижа	кила
Nervus vagus	блукаючий нерв	блудний нерв
Pelvis	таз	миска
Pharynx	глотка	пролиг
Luxation	вивих	звих
Mesenterium	брижа	оточина

Певна річ, запропонований перелік не є повним: подані у таблиці терміни є лише промовистими прикладами мовних помилок, що їх можна віднайти в українських стандартах.

Отже, можна правно висновувати, що перекладацькі помилки, що поділяються на перекладові та мовні, викрививши лінгвістичний код та спотворивши реальність, можуть спричинитися до зародження термінологічних симулякрів у медичній терміносистемі, що своєю чергою можуть спричинитися до лікарських помилок.

Література:

1. Міжнародна статистична класифікація хвороб та споріднених проблем охорони здоров'я. Десятий перегляд. Укр. переклад у 3 томах. К.: Здоров'я, 1998.

2. Бобрик І. І., Ковешніков В. Г. Міжнародна анатомічна номенклатура. Київ: Здоров'я, 2001. 328 с.

3. Черкасов В. Г., Бобрик І. І., Гумінський Ю. Й., Ковальчук О. І. Міжнародну анатомічну номенклатура (латинські, українські, російські та англійські еквіваленти). За ред. В.Г. Черкасова. Вінниця: Нова Книга, 2010. 392 с.

4. Сайко М. А. Нормативна еквівалентність у відтворенні анатомічної термінології. Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Сер.: Філологія. 2019. № 38. Т. 1. С. 165–168.

5. Сайко М. А. У боротьбі за кожен термін: на шляху до створення німецько-українського медичного словника. Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Сер.: Філологія. 2018. № 37. Т. 3. С. 115–119.

МЕТОДОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ВИКЛАДАННЯ «УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ
(ЗА ПРОФЕСІЙНИМ СПРЯМУВАННЯМ) ДЛЯ СПЕЦІАЛЬНОСТІ
«СТОМАТОЛОГІЯ»

*Сілевич Л. І., Мельничук О. М.
доценти кафедри мовознавства
Івано-Франківського національного
медичного університету
м. Івано-Франківськ, Україна*

Стандарт вищої освіти України за спеціальністю 221 «Стоматологія» галузі знань 22 «Охорона здоров'я» для другого (магістерського) рівня був затверджений і введений в дію наказом Міністерства освіти і науки № 879 від 24 червня 2019 року.

Навчальна дисципліна «Українська мова (за професійним спрямуванням)» є складовою змісту ОПП вищої освіти підготовки фахівців спеціальності 221 «Стоматологія» і побудована на відповідних теоретичних, наукових засадах та практичній підготовці. Дисципліна «Українська мова (за професійним спрямуванням)» вивчається студентами в другому семестрі першого курсу й забезпечує ґрунтовні знання фахової української мови у сфері охорони здоров'я населення та професійній діяльності стоматолога. Зміст навчальної дисципліни є доступним для студентів-першокурсників і розрахований на ефективне засвоєння матеріалу.

Мета навчальної дисципліни передбачає подальше удосконалення знань студентів з української мови (за професійним спрямуванням), студіювання особливостей фахової мови, формування національно-мовної особистості та мовленнєвої компетентності фахівців у галузі охорони здоров'я, здатних застосовувати набуті мовленнєві навички при розв'язанні складних задач і проблем у процесі навчання й подальшій професійній діяльності.

Цілі навчальної дисципліни:

- засвоєння основоположних понять з навчальної дисципліни «Українська мова (за професійним спрямуванням)»;

- усвідомлення значущості державної мови в професійному спілкуванні;
- формування вмінь та навичок виконувати та аналізувати різні види завдань відповідно до вимог офіційно-ділового та наукового стилів фахового мовлення;

- забезпечення досконалого володіння нормами сучасної української літературної мови та дотримання вимог культури усного та писемного мовлення студента з метою досягнення комунікативного наміру на запропоновану тему в галузі охорони здоров'я загалом і стоматології зокрема;

- розвиток творчого мислення студентів;
- опанування норм укладання основних адміністративно-канцелярських та медичних документів;

- оволодіння навичками редагування, коригування та перекладу наукових текстів.

Методи навчання дисципліни «Українська мова (за професійним спрямуванням)», які застосовуються викладачами кафедри мовознавства ІФНМУ на заняттях, включають:

- *евристичний*, який полягає в тому, що викладач формулює проблему, а студенти поетапно вирішують її під його керівництвом (розвивається проблемно-пошукове мислення студентів);

- *дослідницький*, згідно з яким викладач окреслює проблему, а студенти самостійно вирішують її (активізується науково-дослідницька робота студентів);

- *контекстний*, який ґрунтується на інтеграції різних видів діяльності студентів: навчальної, наукової та практичної (розширюються можливості самоконтролю отриманих знань);

- *комунікативний*, який зорієнтований на організацію адекватного процесу реального спілкування завдяки моделюванню основних закономірностей мовленнєвого спілкування (ефективно засвоюються професійні знання).

Для застосування на практиці майбутній лікар-стоматолог повинен оволодіти не тільки власне анамнестичними, клінічними та функціональними методами діагностики, лікування та профілактики стоматологічних захворювань, але й загальнодидактичними методиками та технологіями.

УДК 81`1/4

Філологічні науки

ВИКОРИСТАННЯ МЕТАФОРИ В АНГЛОМОВНОМУ ПОЛІТИЧНОМУ ДИСКУРСІ: МАНІПУЛЯТИВНИЙ АСПЕКТ

Халявка Л. В.

*викладач факультету філології та журналістики
Полтавський національний педагогічний
університет імені В. Г. Короленка
м. Полтава, Україна*

Дослідження сучасних наукових студій зорієнтовані на вивчення функціонально-комунікативного аспекту мовних явищ. Увага вітчизняних та зарубіжних вчених (хто) зосереджена на проблемах мовного впливу. В сучасному світі в умовах жорсткої конкуренції та боротьби за прихильність суспільства традиційне переконання відходить в минуле. Переважного значення набуває сугестивний дискурс, оскільки він є одним із засобів здійснення прихованого впливу на реципієнта.

У сучасній публіцистиці Л. Ільницька розглядає поняття «сугестія» як спосіб впливу, котрий заснований на некритичному сприйнятті людиною інформації, що отримується. Мовна структура сугестії включає в себе такі мовні засоби як: інфінітивні конструкції, модальні слова, повтори, порівняння, які базується на навіюванні, ненав'язливому переконанні тощо. При їхньому використанні відбувається маніпулювання і зміна настанови людини.

Сугестія або навіювання – це процес впливу на психічну сферу людини, що пов'язаний зі зниженням критичності мислення під час сприйняття і реалізації навіюваного змісту за відсутності цілеспрямованого активного його

розуміння, розгорнутого логічного аналізу і оцінки у співвіднесенні з минулим досвідом і нинішнім станом суб'єкта. Навіювання змінює властиві людині способи аналізу інформації і способи поведінки, а його ефект обумовлений зниженням самоконтролю і самокритики щодо навіюваного змісту, що відбувається, наприклад, у стані гіпнозу [2, с. 128].

Маніпулятивну роль серед лінгвістичних прийомів відіграє процес номінації. Особливе значення в таких випадках мають неологізми, за допомогою яких мовець не тільки висловлюють своє ставлення до подій, але й виключає можливість іншого трактування; використання евфемізмів, метафор; порожні текстові конструкції; повтори; інклюзивна та дистанційна функція займенників (протиставлення Ми – Вони); використання хеджинга не лише для реалізації модальної функції непевненості під час надання інформації, а також як маніпулятивного прийому; гіперболізація; спрощення понять [2, с. 143-147], а також кліше, стереотипні словосполучення, комунікативні імплікатури для вираження оцінки та підвищення експресивності мовлення [1, с. 55].

Промови сучасних американських політичних діячів переповнені абстрактною лексикою, яка створює емоційне поле (позитивне або негативне), необхідне для навіювання: Throughout our history, America has been willing to bear the burden of promoting liberty and human dignity overseas, understanding its link to our own liberty and security. But we have also understood that our nation's strength and influence abroad must be firmly anchored in our prosperity at home. And the bedrock of that prosperity must be a growing middle class (POSI). I will build new partnerships to defeat the threats of the 21st century, and I will restore our moral standing, so that America is once again that last, best hope for all who are called to the cause of freedom, who long for lives of peace, and who yearn for a better future (OSC). Today, the prospect of a better world remains within our reach. But we must see the threats to peace and liberty in our time clearly and face them, as Americans before us did, with confidence, wisdom and resolve (JMCAS). Одним з основних риторичних засобів створення образності та емоційного забарвлення у мовленні політиків

є метафора. Якщо метою тексту є досягнення емоційного збудження або переконання, то очевидно, що без метафори як механізму перетворення значення слів або фрагментів тексту не обійтись. Роль метафори полягає в сугестивному насиченні тексту [4, с. 187]. Таким чином, можна сказати, що політичний дискурс є природним середовищем для створення та функціонування метафори. Серед образних метафор, якими вміло маніпулюють американські політики, особливе місце посідають метафори з функцією запам'ятовування: And when we haven't done it, as in North Korea – let me just take one more example – in North Korea, we cut off talks. They're a member of the axis of evil. We can't deal with them (DT). As far as North Korea is concerned, our secretary of state, Madeleine Albright, went to North Korea. By the way, North Korea, most repressive and brutal regime probably on Earth. The average South Korean is three inches taller than the average North Korean, a huge gulag (DT). Метафора “a huge gulag” викликає у свідомості американців стійкі негативні емоції, що пов'язані з комуністичним режимом, а метафора “axis of evil” асоціюється з насильством, тероризмом, але ці емоції в даному контексті набувають нового значення та спрямовані на новий об'єкт – Північну Корею. Вербальні засоби, які політики використовують у своїх промовах, завжди розраховані на цільову аудиторію [3, с.117]. Так, виступ Б. Обама перед жителями Берліна пронизаний метафорами епохи холодної війни: the Cold War, the Soviet shadow, Communism marching across Europe, the fall of the Berlin Wall, a battle of ideas against the communists, the shadows of yesterday, які зосереджують емоції реципієнтів не на тих розбіжностях щодо світової політики, що виникли між Сполученими Штатами та Німеччиною останніми роками, а на тому періоді історії, коли між цими країнами існувала не лише плідна співпраця, але й спільний ворог. У політичних текстах, що досліджувалися, функціонують також динамічні, індивідуальні метафори, які відрізняються від статичних не передбачуваністю, і є виявом індивідуальності, самостійності оцінок політичних реалій [3, с. 118] We saw racial tensions bubble to the surface during the week before the

South Carolina primary (ORS). We can dismiss Reverend Wright as a crank or a demagogue, just as some have dismissed Geraldine Ferraro, in the aftermath of her recent statements, as harboring some deep-seated racial bias (ORS). You know, I've been called a maverick; someone who marches to the beat of his own drum. Sometimes it's meant as a compliment and sometimes it's not (JMCAS). But we can't turn a blind eye to aggression and international lawlessness that threatens the peace and stability of the world and the security of the American people (JMCAS). This is the moment when we must defeat terror and dry up the well of extremism that supports it (FSOS). Кожна динамічна, індивідуальна метафора – “це духовний дотик, що викликає своєрідний стан благодаті” [5, с. 219], кожна повторена, статична лише підтверджує тезу про результативність, ефективність втілення за допомогою мови готових моделей світу у когнітивну систему реципієнта. Тим не менш, навіть статична метафора, що використовується в мовленні політика, може спонукати опонента до створення живої, яскравої метафори [3, с. 118]: MCCAIN: How about a spending freeze on everything but defense, veteran affairs and entitlement programs. (...) OBAMA: The problem with a spending freeze is you're using a hatchet where you need a scalpel (DT). [3, с. 118]

Література:

1. Дмитрук О. В. Маніпулятивні стратегії в сучасній англomовній комунікації (на матеріалі текстів друкованих та Інтернет-видань 2000–2005 років) : автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.02.04 / О.В. Дмитрук ; КНУ ім. Т.Шевченка. – Київ, 2006. – 19 с.
2. Дмитрук О. В. Маніпулятивні прийоми у сучасних ЗМІ / О.В. Дмитрук // Мовні і концептуальні картини світу : зб. наук. пр. – К. : ЛОГОС, 2002. – № 7. – С. 143-150.
3. Ільницька Л. Особливості використання сугестивних та маніпулятивних технологій у сучасному англomовному політичному дискурсі / Л. Ільницька // Лінгвістика ХХІ ст.: нові дослідження і перспективи. – К.: Логос, 2010. – С. 115-1125

4. Ільницька Л. Мовленнєві засоби підвищення ефективності сугестивного впливу / Л. Ільницька // Лінгвістика ХХІ ст.: нові дослідження і перспективи. – К.: Логос, 2007. – С. 127-135

5. Федик О. Мова як духовний адекват світу (дійсності) / О. Федик. – Львів : Місіонер, 2000. – 300 с.

УДК 113/119

Філософські науки

РОЛЬ ДОЦІЛЬНОСТІ У ВЧЕННІ І. КАНТА ПРО ОРГАНІЧНУ ПРИРОДУ

Карачевцева Л. М.
кандидат філософських наук,
молодший науковий співробітник
відділу філософії культури, етики та естетики
Інституту філософії імені Г. С. Сковороди НАН України,
м. Київ, Україна

Осмислення проблеми доцільності в історії філософії стало однією з тих інтелектуальних подій, що провела межу між догматичним й критичним мисленням. До появи Кантового критичного вчення розмисли про природну доцільність стосувалися світу, а не аналітики людського пізнання. Вважалося, що природа має об'єктивну доцільність. Іммануїл Кант з цим поглядом не погодився. На його переконання, ідея доцільності належить людській здатності судження: вона привноситься в природу, і це привнесення є особливістю людського погляду на світ. Згідно з німецьким мислителем, хоч ми осягаємо природу *телеологічно*, не можна стверджувати *об'єктивної* природної доцільності, адже доцільність, як він переконує, є засадою суто людського підведення природних явищ під принципи спостереження й дослідження.

Проблему доцільності в природі Кант розробляє як у своїй ранній космогонії, так і в «Критиці чистого розуму» (1781 р.) [2]. В останній філософ, розвиваючи вчення про категорії та основні положення «чистого» розсуду, не долучає до них категорію мети. Природознавство, згідно з Кантом, може

пояснювати природні явища тільки механічною каузальністю, а не телеологічно, тому категорія мети не належить «чистому» розсуду. Людський емпіричний досвід, як переконує німецький філософ, не засвідчує доцільності в природі. Відчуття сигналізують про розмаїття одиничних явищ, але «мовчать» про приналежність цих явищ вищому задуму.

Утім у додатку до «Трансцендентальної діалектики» Кант роз'яснює, як загалом «телеологічний» розгляд природи, тобто розгляд з перспективи доцільності, є для нас можливим. Цей «доцільний» розгляд речей впливає передусім з самої діяльності чистого розуму.

В першій частині цього додатку, яка називається «Про регулятивне застосування ідей чистого розуму», Кант пише, що розум ніколи не має прямого стосунку до предметів, а тільки до розсуду, і вже за допомогою розсуду розум отримує доступ до свого емпіричного застосування. Розум не створює понять про об'єкти, а лише впорядковує, приводить їх до єдності. Можна сказати, що розсуд і його доцільне застосування є об'єктом розуму. Якщо розсуд синтезує чуттєве розмаїття вражень у поняття про предмет, то розум поєднує множину понять, підпорядковуючи їх загальній ідеї [2, с. 386]. Це означає, що доцільність є трансцендентальною ідеєю. Трансцендентальна ідея є *focus imaginarius*, вона є абстрактною засадою єдності чуттєвого світу. Згідно з Кантом, трансцендентальні ідеї мають регулятивне застосування, скеровуючи розсуд у певному напрямі. Розум забезпечує систематичність пізнання, виступаючи в ролі зв'язкового. Єдність, що її пропонує розум, є «рамкою» знання, яке передує конкретному досвідному поняттю. Трансцендентальна ідея забезпечує єдність понять розсуду, завдяки чому вони постають не випадковим набором, а зв'язною системою [2, с. 387]. Важливо підкреслити, що системна єдність є гіпотетичною ідеєю, або «передбачуваною єдністю, що має розглядатися як проблема, а не даність» [2, с. 388]. З-поміж таких гіпотетичних єдностей Кант вирізняє принципи «однорідності, специфікації та неперервності форм» [2, с. 394], причому останній принцип є синтезом двох перших. Утім неперервність форм є тільки ідеєю, і в реальному

досвіді не можна вказати на предмет, який би їй відповідав. Вона служить лише правилом можливого досвіду, адже принципи чистого розуму загалом не стосуються предметів *in concreto*.

В другій частині додатку до «Трансцендентальної діалектики», що має назву «Про кінцеву мету природної діалектики людського розуму», Кант специфікує трансцендентальні ідеї. Вони бувають трьох родів: психологічна, космологічна й теологічна. Вивчення природи підпорядковується космологічній ідеї. Згідно з німецьким філософом, «речі у світі мають розглядатися так, немовби вони отримали своє існування від вищої розумної істоти» [2, с. 401]. Наше дослідження природи «не може бути завершеним, немовби воно є безконечним» [2, с. 401]. Таке припущення має статус відносного (*suppositio relativa*), без претензії на безумовність (*suppositio absoluta*).

З 1787 р. Кант досліджує естетику. Він переконується у тому, що естетику не може відділити від «телеології», тобто від мислення доцільності. Про це свідчить Кантова «Критика здатності судження» [1], а також його робота про телеологічну здатність судження [3]. Одне з завдань цього критичного етапу полягає в проясненні гармонійної будови організмів, яка спонукає нас передбачати в розмаїтті живої природи об'єктивну доцільність. Якщо, міркує філософ, природа породжує свої творіння, керуючись метою, то її доцільність реальна. Якщо ж процес породження є сліпим, то доцільність у природі є уявною і привноситься нашим поглядом. Керуючись цим припущенням, Кант досліджує особливості людської здатності судження. Їх він розрізняє дві: визначальна й рефлексійна. Перша підводить конкретне під загальне, друга знаходить загальне для конкретного. Для розмислів Канта особливе значення має друга здатність судження. Вона полягає в тому, що конкретні емпіричні факти і закономірності мають розглядатися в єдності, а не окремо. Єдність не належить їхньому буттю чи природі. Це «немовби» єдність, свого роду *als ob*, привнесена нашим баченням. Завдяки рефлексійній здатності судження, як переконує філософ, ми й мислимо доцільність. Доки ми залишаємося в межах категорій розсуду, тобто в межах «визначальної»

здатності судження, про доцільність не йдеться: розсуд розглядає природу, її предмети та породження лише з погляду їхньої механічної визначеності. Утім у межах рефлексійної здатності судження предмет розглядається разом з підставою його буття. Тут, згідно з Кантом, для ідеї доцільності розкривається поле її застосування. Причому, як одразу уточнює мислитель, доцільність нічого не описує в предметі як такому, але тільки вказує, якою має бути людська рефлексія про предмети природи. Доцільність є суто *суб'єктивним* принципом здатності судження.

Природні організми Кант розглядає в механістичний спосіб. Механіка складає суть наукового пояснення фізичних процесів. Утім чи можна в механістичний спосіб пояснити *походження* організмів? Згідно з Кантом, навіть у цьому питанні ми мусимо вдатися до механістичного пояснення. Механістичний розгляд мусить застосовуватися до живих організмів з *необхідністю*: «розумно і навіть схвально слідувати механізму природи для пояснення продуктів природи» [1, с. 449]. Свою позицію філософ обґрунтовує тим, що живі організми є передусім природними «витворами», «продуктами». Як такі вони мають пояснюватися згідно з законами механічної причинності, інакше питання виникнення життя стає узагалі недосяжним для наукового пояснення.

Утім навіть Кант розуміє, що сама лише думка про механізм природи недостатня для пояснення органіки. Тому філософ розглядає можливість поєднання механічного й телеологічного принципів. У § 78 «Критики здатності судження» мислитель зазначає, що поєднання обох принципів є можливим для *рефлексійної* здатності судження [1, с. 443]. Іншими словами, живість і самоцінність природних речей передбачається нашим пізнанням, але не констатується як науковий факт.

Узагальнити позицію Канта у справі вивчення природних організмів можна в таких положеннях.

1. Механістичний підхід у дослідженні природи є основним і пріоритетним, адже тільки його підтверджує емпіричний досвід.

2. Попри неможливість власної верифікації, ідея доцільності виникає у науковому дослідженні природних речей як така, що забезпечує єдність понять досвіду.

3. Статус ідеї доцільності є регулятивним, а не конститутивним: ми розглядаємо природні організми, *наче (als ob)* вони пов'язані спільним задумом й метою, але довести цю телеологію неможливо.

Оцінюючи кантівський спосіб пізнання живої природи, не можна не побачити його обмеженість. Кантова модель пізнання враховує специфіку людського мислення, але уникає автентичного розуміння живого організму. Описуючи природні організми, філософ не надає живому самостійного значення, а бачить його як механічний предмет. Докладена до живого дефініція єдності каузального й доцільного виявляє свою смислову бідність: живе не вичерпується цим визначенням, адже Кантова дефініція уникає самої суті живого – живості. Загалом описуючи організми на кшталт штучних чи неживих предметів, філософ радше оминає, ніж розкриває проблематику живих організмів.

Література:

1. Кант И. Критика способности суждения / Иммануил Кант // Кант И. Сочинения в шести томах. Том 5 / Иммануил Кант ; [ред. тома, вступит. статья, примеч. В. Ф. Асмуса]. – М., 1966. – С. 161-542.

2. Кант И. Критика чистого разума / Иммануил Кант ; [пер. с нем. Н. Лосского]. – М.: Мысль, 1994. – 591, [1] с.

3. Кант И. О применении телеологических принципов в философии / Иммануил Кант // Кант И. Сочинения в шести томах. Том 5 / Иммануил Кант ; [ред. тома, вступит. статья, примеч. В. Ф. Асмуса]. – М., 1966. – С. 65-97.

